

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (Μ.Π.Σ)

Διπλωματική Εργασία

Οργανωμένο Έγκλημα και Συμβιωτική Σχέση Νόμιμης και
Παράνομης Οικονομίας στο Εμπόριο Νόμιμων Αγαθών : Μελέτη
Περίπτωσης

Λεμονιά Παρασκευά

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευαγγελία Παππά

ΣΕΡΡΕΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Οργανωμένο Έγκλημα και Συμβιωτική Σχέση Νόμιμης και
Παράνομης Οικονομίας στο Εμπόριο Νόμιμων Αγαθών : Μελέτη
Περίπτωσης

Λεμονιά Παρασκευά

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Ευαγγελία Παππά

ΜΕΛΟΣ ΣΕΠ, ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Γεώργιος Χλούπης

ΜΕΛΟΣ ΣΕΠ, ΕΑΠ

Σέρρες, Ιούνιος 2026

*«Θα ήθελα να εκφράσω τη βαθιά μου εκτίμηση και ευγνωμοσύνη στους καθηγητές με τους οποίους
συμπορεύτηκα σε αυτό το ταξίδι της γνώσης και να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου
κα Παππά Ευαγγελία για την καθοδήγησή της»*

*« Αφιερώνω αυτή την εργασία στις κόρες μου Βηθλεέμ και Φρειδερίκη, με την ελπίδα να αγαπήσουν και οι
ίδιες τη μαγεία της γνώσης»*

Περίληψη

Όπως είναι γνωστό, το οργανωμένο έγκλημα έχει λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις σε διεθνές αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Η μελέτη του φαινομένου κρίνεται αναγκαία προκειμένου να βρεθούν οι απαντήσεις εκείνες που χρειάζεται κάθε ευνομούμενη κοινωνία, προκειμένου να το αντιμετωπίσει αποτελεσματικά. Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια να ερευνηθεί το ζήτημα αρχικά από τη θεωρητική άποψη της επιστήμης της εγκληματολογίας μέσω της αναζήτησης θεωρητικών και πηγών που ασχολήθηκαν διεθνώς με τη γέννηση και την ανάπτυξη του φαινομένου. Η προσπάθεια σύγκλισης της επιστημονικής κοινότητας σε ένα κοινά αποδεκτό ορισμό ήταν μια διαδρομή με πολυποίκιλες διαστάσεις, όπως είναι και η φύση του οργανωμένου εγκλήματος που συνεχώς μεταλλάσσεται, ακολουθώντας την εξέλιξη των πολιτικοοικονομικών συνθηκών και της κοινωνίας γενικότερα. Στη συνέχεια η ίδια η πορεία του οργανωμένου εγκλήματος μας οδηγεί στη διαπίστωση της συμβιωτικής σχέσης της νόμιμης με την παράνομη οικονομία, μια παραδοχή που αρχικά φαντάζει παράδοξη, αλλά πλέον γίνεται ολοένα και πιο ορατή στις σύγχρονες κοινωνίες που βιώνουμε την τεχνολογική εξέλιξη και την αυξανόμενη έννοια της παγκοσμιοποίησης. Η ιστορική εξέλιξη και οι σύγχρονες εκφάνσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος στην Ελλάδα είναι επίσης πολύ βασική για την κατανόηση του ζητήματος διαχρονικά και την ανάδειξη της δράσης του που ακροβατεί ανάμεσα στην νομιμότητα και την παρανομία. Για όλα τα παραπάνω, στη μελέτη περίπτωσης, προκειμένου να υποστηριχθεί η παραπάνω σύνδεση, επιλέχθηκε ένας νόμιμος κλάδος της οικονομίας και πολύ βασικός για την επιβίωση του ανθρώπου και του περιβάλλοντος. Το παράνομο εμπόριο φυτοπροστατευτικών προϊόντων είναι μια δραστηριότητα που προσέλκυσε τις εγκληματικές ομάδες, καθώς αποτελεί πυλώνα της νόμιμης οικονομίας, η διάβρωση της οποίας της καταδεικνύει τη ροπή του οργανωμένου εγκλήματος προς τη νομιμότητα.

Λέξεις – Κλειδιά

Οργανωμένο Έγκλημα, Συμβιωτική Σχέση, Νομιμότητα, Παράνομο Εμπόριο.

Organized Crime and Symbiotic Relationship Between Legal and Illegal Economy in Legal Product's Trade: Case Study

Lemonia Paraskeva

Abstract

As we all know, organized crime has taken on uncontrolled dimensions at both the international and national levels. Studying the phenomenon is considered necessary in order to find the answers that every law-abiding society needs, in purpose to deal with it effectively. In this paper, an attempt is made to investigate the issue, initially from the theoretical point of view of the science of criminology, through the search for theorists and sources that have dealt internationally with the start and development of the phenomenon. The effort for the scientific community to converge on a commonly accepted definition was a process with diverse dimensions, similar to the nature of organized crime, which is constantly changing, following the development of political and economic conditions and generally the society. Subsequently, the development of organized crime leads to the perception of the symbiotic relationship between the legal and illegal economy, an assumption that initially seems paradoxical, but is now becoming increasingly visible in modern societies where technological development and the increasing concept of globalization exists. The historical development and contemporary actions of Organized Crime in Greece are also very basic for understanding the issue over time and highlighting its action that straddles the line between legality and illegality. Therefore, in the case study, in order to support the above connection, a legal sector of the economy, basic for the survival of human beings and the environment was chosen. The illegal trade in plant protection products is an activity that has attracted criminal groups, as it is a pillar of the legal economy, the erosion of which demonstrates the inclination of organized crime towards legality.

Keywords

Organized Crime, Symbiotic Relationship, Legality, Illegal Trade.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Σχημάτων	ix
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	x
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 2 : Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος.....	4
2.1 Ιστορική Αναδρομή	4
2.2 Ορισμοί του οργανωμένου εγκλήματος.....	5
2.3 Η σύμβαση του Πατέρμο.....	9
2.4 Η αντιμετώπιση του φαινομένου στο Ελληνικό Ποινικό Δίκαιο	11
Κεφάλαιο 3: Θεωρίες που αναπτύχθηκαν και η Συμβιωτική Σχέση της Νόμιμης Οικονομίας με την Παράνομη Οικονομία.....	13
3.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις εγκληματικότητας και οργανωμένου εγκλήματος.....	13
3.2 Προϋποθέσεις ανάπτυξης οργανωμένου εγκλήματος.....	19
3.3 Δίκτυα και επιχειρησιακή οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος	20
3.4 Θεσμική και κοινωνική διάσταση της αντιμετώπισης του φαινομένου	23
3.5 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με τη διαφθορά	24
3.6 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με την εκβίαση.....	27
3.7 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος.....	28
Κεφάλαιο 4 : Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα	32
4.1 Ιστορικά στοιχεία από τα πρώτα χρόνια της σύστασης του Ελληνικού κράτους..	32
4.2 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση	33
4.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα	35
Κεφάλαιο 5 : Μελέτη Περίπτωσης - Παράνομη Διακίνηση Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων.....	40
5.1 Εννοιολογικό πλαίσιο και κατηγορίες των παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.....	41
5.2 Το νομικό πλαίσιο που διέπει τα παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.....	42
5.3 Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στην Ελλάδα	43
5.4 Επιπτώσεις του παράνομου εμπορίου φυτοπροστατευτικών προϊόντων	44
5.5 Δράσεις και αντιμετώπιση του φαινομένου.....	48

5.6 Τα δίκτυα διακίνησης και το modus operandi του οργανωμένου εγκλήματος.....	52
5.7 Ενδεικτικές υποθέσεις και ποσοτικά δεδομένα κατασχέσεων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.....	56
Κεφάλαιο 6 :Συμπερασματικές προτάσεις για τον περιορισμό του φαινομένου.....	59
Βιβλιογραφία.....	64

Κατάλογος Σχημάτων

Σχεδ. 5.1 : Κατασχέσεις παράνομων φυτοφαρμάκων στα πλαίσια της επιχείρησης SIVER AXE για τα έτη 2015, 2017, 2018,2019,2020.....	57
Σχεδ. 5. : Κατασχέσεις παράνομων φυτοφαρμάκων στα πλαίσια της επιχείρησης SIVER AXE για τα έτη 2021, 2022, 2023.....	58

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Α.Α.Δ.Ε.	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΓΕΩ.ΤΕ.	Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.	Ευρωπαϊκός Κανονισμός
Ε.Σ.Υ.Φ.	Ελληνικός Σύνδεσμος Φυτοπροστασίας
Κ.Π.Δ.	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαγικής Επικοινωνίας
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Ο.Σ.Α.	Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.	Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινωνικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
Π.Ο.Υ.	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
Σ.Ε.Α.	Συντονιστική Εθνική Αρχή
ΥΠ.Α.Α.Τ.	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
DG-SANTE	Directorate General for Health and Food Safety
ECCA	European Crop Protection Association
ECPA	European Crop Care Association
EUIPO	European Union Intellectual Property
FATF	Financial Action Task Force
FAO	Food and Agriculture Organization
FBI	Federal Bureau of Investigation
INTERPOL	International Police
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
UNEP	United Nations Environment Program
UNICRI	United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute
UNTOC	United Nations Convention Against Transnational Organized Crime
WHO	World Health Organization

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα φαινόμενο που ολοένα μετεξελίσσεται για να ακολουθήσει τους σύγχρονους ρυθμούς εξέλιξης και αφορά σε ένα κλάδο της εγκληματολογίας με πολύπλοκη δομική και λειτουργική έκφραση. Η εγκληματολογική επιστήμη προσπάθησε κατά καιρούς να προσδιορίσει την έννοια του Οργανωμένου Εγκλήματος χωρίς όμως να καταφέρει να δώσει έναν κοινά αποδεκτό προσδιορισμό.

Με κοινά αποδεκτό ορισμό ή όχι, η μελέτη του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος πρέπει να γίνεται με την τοποθέτησή του στο χώρο και στο χρόνο που εκδηλώνεται επειδή είναι πολυπαραγοντικό. Έτσι, για να το κατανοήσουμε καλύτερα, πρέπει αρχικά να ακολουθήσουμε την πορεία της εξέλιξής του από τα πρώτα εκείνα σημάδια που δόθηκαν με τη μαφία και τη μετέπειτα ιστορία του. Είναι πολύ σημαντικό να παρακολουθήσουμε και το πώς αναπτύχθηκαν και πορεύθηκαν οι αντίστοιχες θεωρίες της επιστήμης που καλούνταν να ερμηνεύσουν τη δράση του σε κάθε φάση.

Οι ορισμοί που επιχειρήθηκαν να δοθούν δεν μπορούσαν παρά να είναι επηρεασμένοι από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, UNTOC) ή αλλιώς, όπως έχει επικρατήσει, η Σύμβαση του Πατέρμο, αποτελεί πρωτοβουλία κομβικής σημασίας όχι μόνο επειδή κατάφερε να καταλήξει σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό, αλλά και γιατί για πρώτη φορά ένωσε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων την συντριπτική πλειοψηφία των χωρών μελών, προκειμένου να αναγνωρίσουν την αναγκαιότητα και να πέσουν στη μάχη ενάντια στο διεθνικό οργανωμένο έγκλημα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Σύμβαση έχει κομβικό ρόλο επίσης και για το λόγο ότι φαίνεται να ενώνει τις δυνάμεις της πολιτικής και των κυβερνήσεων των κρατών με τις θέσεις της θεωρίας και της επιστήμης της εγκληματολογίας που δεν σταμάτησε να εργάζεται στον τομέα της έρευνας του οργανωμένου εγκλήματος.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας προκειμένου να ερμηνεύσουμε το φαινόμενο είναι να το τοποθετήσουμε στον τόπο όπου εκδηλώνονται οι δράσεις και η έκφραση του

φαινομένου γενικότερα. Έτσι είναι σημαντικό να περιοριστεί ο τόπος στον ελληνικό χώρο προκειμένου να αναζητήσουμε τα ερείσματα εκείνα που έχουν τις ρίζες τους στην κοινωνία που το γέννησε.

Προχωρώντας στη μελέτη του φαινομένου αντιλαμβανόμαστε πολύ σύντομα ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα ασύνδετο φαινομενικά σχήμα «τη σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας». Στα πλαίσια των εννοιών των Εγκλημάτων των Ισχυρών και του Λευκού Κολάρου, βλέπουμε θεωρητικούς με κύριο εκπρόσωπο τον Champliss να υπογραμμίζουν και να φωτίζουν τη συμβίωση αυτών των δύο κόσμων.

Το εμπόριο των νόμιμων αγαθών ξέρουμε ότι είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα όπου έχει εισχωρήσει το οργανωμένο έγκλημα μετά από την εξέλιξη που είχε και αφού ακολούθησε παράλληλη πορεία με την εξέλιξη της οικονομίας, της τεχνολογίας και της κοινωνίας γενικότερα. Πλέον τα εγκληματικά δίκτυα έχουν εισχωρήσει τόσο βαθιά στη νόμιμη οικονομία και οι επιπτώσεις που έφεραν στην απορρύθμιση των οικονομιών και την υπονόμευση του κοινωνικού ιστού είναι σημαντικά.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος αρχικά γίνεται η προσπάθεια να μελετηθεί η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος και των κυριότερων θεωριών που τη συνοδεύουν. Στη συνέχεια αναλύεται η θεωρία της συμβιωτικής σχέσης ανάμεσα στη νόμιμη και την παράνομη οικονομία. Ακόμη γίνεται και η προσπάθεια να περιγραφτεί το οργανωμένο έγκλημα και το πως εξελίχθηκε στην Ελλάδα.

Το δεύτερο μέρος αποτελείται από τη μελέτη περίπτωσης που αφορά στην ανάλυση του εμπορίου των παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Για την περιγραφή του παραπάνω φαινομένου έγινε έρευνα αναφορών και ποιοτικών δεδομένων από ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές, εκθέσεις διακρατικών εθνικών και ιδιωτικών φορέων, επιστημονικά άρθρα, ισχύουσα νομοθεσία και δημοσιογραφικές αναφορές, καθώς πρόκειται για ένα αντικείμενο που απασχόλησε τα τελευταία χρόνια την επιστημονική κοινότητα.

Το ζήτημα αφορά στον τρόπο με τον οποίο σχηματίζονται τα εγκληματικά δίκτυα προκειμένου να απαντήσουν στην ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση για φθηνά και αποτελεσματικά φυτοπροστατευτικά προϊόντα, σε έναν τομέα της αναγκαίας χρησιμότητας και καθημερινότητας με άμεση σύνδεση με την κοινωνία λόγω της διατροφικής αλυσίδας και των άλλων προϊόντων που παράγονται από την αγροτική

εκμετάλλευση. Εντούτοις είναι ένα ζήτημα που εμπλέκεται με το περιβαλλοντικό έγκλημα και το έγκλημα των πλαστών και απομιμητικών προϊόντων με παράπλευρες διαστάσεις και επιπτώσεις.

Επίσης εξετάζονται οι διαδρομές που ακολουθούνται και οι τρόποι με τους οποίους οι εγκληματικές ομάδες προσπαθούν να υπεκφεύγουν τους ρυθμιστικούς κανόνες των κρατών και τους ελέγχους, έχοντας ως κύριο γνώμονα το πέρασμα από τη νόμιμη οικονομία στην παράνομη και το αντίστροφο, ανάλογα με τις συνθήκες. Ούτως ή άλλως είναι δεδομένη η ευελιξία και η προσαρμογή που επιδεικνύεται από τις εγκληματικές ομάδες στην ραγδαία ανάπτυξη της οικονομίας, της τεχνολογίας και στον κοινωνικό μετασχηματισμό γενικότερα.

Τέλος, καταλήγουμε στα συμπεράσματα όπου γίνεται η σύνδεση της μελέτης περίπτωσης με το πρώτο μέρος της εργασίας και διαπιστώνεται η συμβιωτική σχέση μεταξύ νόμιμης και παράνομης οικονομίας και στις προτάσεις όπου παρατίθενται κάποια βήματα που θα μπορούσαν να γίνουν για την πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου.

Κεφάλαιο 2 : Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Προσπαθώντας να κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στο όρο του οργανωμένου εγκλήματος θα δούμε ότι ήδη από τη δεκαετία του 1920 άρχισε η επιστήμη να ασχολείται με το φαινόμενο αυτό. Πιο συγκεκριμένα ο όρος Οργανωμένο Έγκλημα εμφανίζεται εκείνο το διάστημα να αφορά κυρίως το χώρο της Βόρειας Αμερικής και τα χαρακτηριστικά που επικρατούσαν τότε στην κοινωνία με την παράνομη διακίνηση αλκοολούχων ποτών την εποχή της ποτοαπαγόρευσης καθώς επίσης με το τζόγο και τα ναρκωτικά. Επίσης το οργανωμένο έγκλημα ταυτίστηκε αρχικά με τις ομάδες μεταναστών που κατέφθαναν στη χώρα. Σχετική είναι και η σύνδεση με τις εγκληματικές οργανώσεις της Cosa Nostra , της Camorra και γενικότερα της μαφίας που εντάχθηκαν στις Η.Π.Α μέσω των Ιταλών μεταναστών. (Woodiwiss, 1990)

Αργότερα ο Donald Cressey εντοπίζει δομικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά στο οργανωμένο έγκλημα, ερευνώντας την εγκληματική οργάνωση της Cosa Nostra καθώς επίσης δίνει βάση στην εθνικότητα των μελών. Αυτό δίνει το έναυσμα ότι η οργανωμένη εγκληματικότητα είναι χαρακτηριστικό συγκεκριμένων εθνικών ομάδων.

Πιο συγκεκριμένα, ο Cressey στο έργο του το 2008, αναφέρει ότι οι ιδιοκτήτες και οι διευθυντές των παράνομων μεγάλων επιχειρήσεων στην Αμερική, θα μπορούσαν να είναι κυβερνήτες και στελέχη επιχειρήσεων. Ο παράνομος χαρακτήρας των καρτέλ και των μονοπωλίων που υπήρχαν στην Αμερική εκείνο το διάστημα μπορεί να στοιχειοθετηθεί ως συννομοσπονδία, κυβερνητική οργάνωση, καθώς επίσης και εμπορική οργάνωση. Η δομή στην ιεραρχία των οικογενειών στην Cosa Nostra προσομοιάζει στη δομή μιας κυβέρνησης ή ορισμένων συμβουλίων και γενικότερα στη δομή των νόμιμων επιχειρήσεων. Ακόμη και οι τίτλοι που δίνονται στα μέλη της ιεραρχίας της οικογένειας, ξεκινώντας από τους ανθρώπους της πρώτης γραμμής, τους στρατιώτες και φθάνοντας ως τους ανώτερους αρχηγούς- καπετάνιους, δείχνουν την παρόμοια δομή που αυτές έχουν με τις νόμιμες οργανωτικές δομές της κοινωνίας. (Cressey, 2009)

Από την δεκαετία του 1970 και μετά άρχισε να διαφαίνεται η νέα τροπή που είχε λάβει το οργανωμένο έγκλημα. Επειδή πλέον δεν αποτελούσε το εισαγόμενο πρόβλημα υπό το πρίσμα των θεωριών του Merton για την ανομία και την κριτική που έκανε στο αμερικάνικο όνειρο, επισημάνθηκε ότι η βαρύνουσα σημασία που δίνεται στην επίτευξη πλούτου και στην μεγιστοποίηση του κέρδους δημιουργούν αίσθημα μη ικανοποίησης και αυτό οδηγεί στην αποκλίνουσα συμπεριφορά. (Βιδάλη, 2013, σελ. 144)

Σε παρόμοιο μήκος κύματος κυμάνθηκαν και οι απόψεις των Simmel και Volt που έθεσαν το θέμα της σύγκρουσης αντιτιθέμενων συμφερόντων μεταξύ διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Ταυτόχρονα τέθηκε και το θέμα της εγκληματοποίησης μέσα από αυτές τις διαδικασίες σύγκρουσης. (Βιδάλη, 2013, σελ.172,173)

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να επισημάνουμε ότι η απόκτηση οικονομικού οφέλους δεν ήταν ο πρωταρχικός σκοπός στις ομάδες της μαφίας, αλλά ως στόχο είχαν ένα σύστημα ιεράρχησης μέσω της βίαιης επικράτησης για το γενικότερο τοπικό έλεγχο και τα μονοπώλια. (Paoli, 2002, σελ.151-153).

Στις μέρες μας αντιλαμβανόμαστε ότι η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος αποτελεί ένα ζήτημα που ποικίλλει από χώρα σε χώρα με διαφορετική εγκληματική τυπολογία και οργανωτική δομή.

2.2 Ορισμοί του οργανωμένου εγκλήματος

Είναι γεγονός ότι αν γινόταν η προσπάθεια κατηγοριοποίησης και καταγραφής μιας λίστας εγκλημάτων που διαπράττονται, θα ήταν πολύ σύντομα ξεπερασμένη λόγω των ραγδαίων κοινωνικών πολιτικών και τεχνολογικών αλλαγών που μετεξελίσσουν το περιβάλλον και επαναπροσδιορίζουν τις ευκαιρίες για εγκληματική συμπεριφορά κατά τόπους. Πέρα από το προφανές, το οργανωμένο έγκλημα επικεντρώνεται σε σχεδιασμένες και ορθολογικές ενέργειες που αντικατοπτρίζουν την προσπάθεια μιας ομάδας ατόμων.

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί που προσπαθούν να καθορίσουν το οργανωμένο έγκλημα και το φαινόμενο αυτό. Έχει γίνει μια προσπάθεια συγκέντρωσης των ορισμών του Οργανωμένου Εγκλήματος από τον Klaus von Lampe αριθμώντας πάνω από διακόσιους ορισμούς που προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα τι είναι οργανωμένο έγκλημα και

πως διασαφηνίζεται μια τόσο αμφισβητούμενη έννοια. (Definitions of Organized Crime collected by Klaus von Lampe, 2025)

Από τις αναλύσεις εγκληματολόγων διαφαίνεται ότι ορισμένα χαρακτηριστικά είναι κοινά σε ορισμούς του οργανωμένου εγκλήματος, όπως είναι ο Albanese, ο Finckenaue, ο Hagan και ο Maltz και έχουν να κάνουν με την επιδίωξη οικονομικού οφέλους μέσα από την εγκληματική δράση.

Ταυτόχρονα, η δημόσια ζήτηση για υπηρεσίες βρίσκει απάντηση στο οργανωμένο έγκλημα, καθώς επίσης και η διαφθορά είναι αυτή που βοηθάει στην επιβίωση, έχοντας φυσικά τον εκφοβισμό, τις απειλές και τη βία ως αναγκαία στοιχεία για τη συνέχιση της εγκληματολογικής δράσης.

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα μετά από αυτά καταλήγει στον ορισμό του οργανωμένου εγκλήματος ως μια συνεχή εγκληματική επιχείρηση που λειτουργεί ορθολογικά για το οικονομικό όφελος μέσω παράνομων δραστηριοτήτων που βρίσκονται συχνά σε ζήτηση από το κοινό. Η συνεχής λειτουργία του διατηρείται κυρίως με τη βοήθεια της διαφθοράς των λειτουργών του δημόσιου τομέα και τις μεθόδους εκφοβισμού, απειλών και γενικότερα της βίας για να διασφαλιστούν οι επιχειρήσεις τους. (UNODC, 2018)

Στον ορισμό της INTERPOL για το οργανωμένο έγκλημα αναδεικνύεται το φαινόμενο της εξάπλωσης σε πολλές χώρες, καθώς επίσης και σε δραστηριότητες όπως η παράνομη διακίνηση ανθρώπων, ναρκωτικών και άλλων παράνομων αγαθών, οι ένοπλες ληστείες, η παραχάραξη και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Οι διεθνείς δράσεις του οργανωμένου εγκλήματος επιφέρουν κέρδη πολλών δισεκατομμυρίων και η δράσεις αυτές προσομοιάζουν με τις νόμιμες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η επιδίωξη μεγιστοποίησης του κέρδους με το μικρότερο δυνατό ρίσκο επιτυγχάνεται μέσω επιχειρησιακών μοντέλων, μακροχρόνιων στρατηγικών ιεραρχιών και συμμαχιών. Ταυτόχρονα η επιδίωξη οικονομικού ή υλικού οφέλους μέσω των παράνομων δράσεων είναι ένα δεύτερο στοιχείο και σε αυτές τις υποθέσεις το *modus operandi* συμπεριλαμβάνει διαφθορά, εκβιασμό, απειλή και επιλεγμένη υποδομή. (INTERPOL)

Πολλές φορές τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων παρουσιάζουν κάποια κοινή αναφορά, όπως είναι για παράδειγμα η γεωγραφική εγκατάσταση ή η κοινή καταγωγή και εθνικότητα, όπως επίσης και οι συγγενικοί δεσμοί. Αυτό δημιουργεί άρρηκτους δεσμούς

υποταγής και εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της ομάδας. Τα κύρια στοιχεία είναι η δομή που παρουσιάζεται ως δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων που δρουν σε συνεννόηση για κάποιο χρονικό διάστημα. (INTERPOL)

Σύμφωνα με τις αναφορές του FBI αυτές επικεντρώνονται στο διεθνικό οργανωμένο έγκλημα, το οποίο περιλαμβάνει εγκληματικές ομάδες που χρησιμοποιούν τη διαφθορά, τη βία, το διεθνές εμπόριο αλλά και περίπλοκα συστήματα επικοινωνίας καθώς πολλές φορές εκτείνονται πέρα από τα εθνικά όρια. Τα τεράστια χρηματικά ποσά που συγκεντρώνονται από τις παράνομες δραστηριότητες μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τις νόμιμες οικονομίες και να έχουν άμεση επίπτωση στις κυβερνήσεις μέσα από τη διαφθορά των δημόσιων λειτουργιών.

Στις μέρες μας η τεχνολογική ανάπτυξη και το διαδίκτυο ενσωματώνονται στις εγκληματικές ομάδες, είτε με τη διάπραξη εγκλημάτων του κυβερνοχώρου, είτε απλά για τη διευκόλυνση τους σε άλλη εγκληματική δράση. Επίσης, μέσω της τεχνολογίας μπορούν να αναπτύξουν παραδοσιακές μεθόδους εγκληματικής δράσης, όπως είναι ο τζόγος, αλλά σε μεγαλύτερη βαθμίδα, εμβέλεια και τάξη μεγέθους των οικονομικών επιπτώσεων.

Το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα αποτελεί μια σημαντική απειλή για την εθνική και υπερεθνική ασφάλεια, με τεράστιες επιπτώσεις στη δημόσια ασφάλεια και την υγεία, στους δημοκρατικούς θεσμούς και στην οικονομική σταθερότητα παγκοσμίως. Η απειλή των συνόρων και της δημόσιας ασφάλειας λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις μέσω της εμπορίας ανθρώπων trafficking και της εισαγωγής παραπονημένων φαρμακευτικών σκευασμάτων ταυτόχρονα με τη διαφθορά κρατικών αξιωματούχων εντός και εκτός των συνόρων. (FBI)

Για τον ελληνικό χώρο ο Νέστωρ Κουράκης συνόψισε τέσσερα ειδικότερα στοιχεία που μεταξύ άλλων συμμετέχουν στην έννοια του οργανωμένου εγκλήματος από εγκληματολογική άποψη:

α) «μια οργάνωση με διαρθρωμένη ιεραρχία, αυστηρή κατανομή καθηκόντων και εσωτερικό κανονισμό επιβολής εξοντωτικών κυρώσεων για όσους αθετούν τους βασικούς κανόνες της οργάνωσης». Ο νόμος της σιωπής τηρείται σε κάθε επίπεδο της ιεραρχίας από αυτούς που αποτελούν τον σκληρό πυρήνα της οργάνωσης μέχρι τους περιφερειακούς συνεργάτες που υπάρχουν και καλύπτουν το ευρύτερο δίκτυο σχέσεων,

β) ορθολογικός σχεδιασμός και σταθερή ή και αποκλειστική επιδίωξη μιας αθέμιτης δραστηριότητας που στοχεύει σε μαζική διάπραξη παρανομιών και σε μεγάλα οικονομικά ή άλλα οφέλη, πχ. εμπορία ναρκωτικών και λευκής σαρκός. Βασική προϋπόθεση σε αυτό το στοιχείο είναι το κάθε μέλος που δρα να γνωρίζει και να αποδέχεται την αθέμιτη δράση της οργάνωσης στην οποία συμμετέχει, καθώς επίσης και να αντιλαμβάνεται το βαθμό της συμμετοχής του στην ολοκλήρωση της δράσης αυτής,

γ) χρησιμοποίηση βίας ή απειλών για άσκηση βίας προς επίτευξη των σκοπών της οργάνωσης. Εντούτοις αυτό συνήθως λαμβάνει χώρα μόνον εφόσον άλλοι λιγότερο βίαιοι τρόποι δεν είναι αποτελεσματικοί για την επιθυμητή έκβαση της ενέργειας. Επίσης όταν μη νόμιμα μέσα, όπως η δωροδοκία και η εκμετάλλευση ελλείψεων του νόμου (παραθυράκια) δεν μπορούν να οδηγήσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα το επόμενο βήμα είναι η χρήση βίας. Με άλλα λόγια συναντάται συχνά το γεγονός όταν δεν μπορούν οι εγκληματικές οργανώσεις να καταφέρουν το παράνομο αποτέλεσμα με τις ήπιες μεθόδους, τότε γίνεται αποδεκτό ότι η χρήση βίας είναι το στοιχείο εκείνο που θα συμβάλει καθοριστικά στην ολοκλήρωση της δράσης.

δ) ύπαρξη άφθονων οικονομικών μέσων, πολιτικής επιρροής, σύγχρονης τεχνολογίας και νομικού επιτελείου. Μέσα από αυτές τις πρακτικές επιδιώκεται η επίτευξη των αθέμιτων σκοπών. Είναι δηλαδή δεδομένο ότι υπάρχει υποστήριξη κρατικών λειτουργών μέσω της ανοχής τους ή ακόμα και με τις πράξεις τους ή τις παραλείψεις των καθηκόντων τους προκειμένου να ολοκληρωθεί η παράνομη δράση. Η θέση που βρίσκεται ο κάθε ένας κρατικός αξιωματούχος ή δημόσιος υπάλληλος είναι νευραλγικής σημασίας για τη δράση του οργανωμένου εγκλήματος καθώς επίσης και η δικτύωση με παράγοντες που έχουν δύναμη είτε οικονομική, είτε πολιτική μέσα και έξω από τα σύνορα της χώρας. (Κουράκης, 2000)

Κάπως διαφορετική εμφανίζεται η άποψη του Αλεξιάδη, δίνοντας βαρύτητα στη διάρκεια της οργανωμένης δράσης και στη διάκριση των ομάδων σε συμμορίες και εγκληματικές οργανώσεις. Έτσι οι συμμορίες χαρακτηρίζονται από πιο χαλαρούς δεσμούς μεταξύ τους και όχι ιδιαίτερη πειθαρχία. Η σωματική δύναμη των μελών είναι το πιο χαρακτηριστικό στοιχείο, ενώ υπάρχει η περίπτωση μετά από μακροχρόνια δράση να μετεξελιχθούν σε εγκληματικές οργανώσεις. (Αλεξιάδης, 2004)

Σύμφωνα με τον Λίβο, τρία είναι τα στοιχεία που αποτελούν το οργανωμένο έγκλημα και πιο συγκεκριμένα: α) η ύπαρξη εγκληματικού δικτύου και όχι απαραίτητα η ιεραρχική δομή των μελών. Η οργάνωση πρέπει να αριθμεί τουλάχιστον πέντε μέλη, έτσι ώστε να υπάρχει κάποιος στοιχειώδης καταμερισμός των δράσεων και μια μεγάλη χρονική διάρκεια. Η χρονική διάρκεια απαιτείται ακόμη και αν ο κύριος σκοπός της οργάνωσης είναι η τέλεση μιας μόνο εγκληματικής πράξης, β) όσον αφορά στη φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που παράγονται ή και διακινούνται από την οργάνωση, αυτά θα πρέπει να αποτελούν κατά βάση παράνομα αγαθά ή να αποτελούν ως αυθύπαρκτα αντικείμενα κάποια αξιόποινη πράξη. Η χρήση βίας είναι απαραίτητη για τη δράση προς την επίτευξη των σκοπών και η χρήση της διαφθοράς γίνεται προκειμένου να υπάρχει συγκάλυψη. (Λίβος,2007)

Σύμφωνα με τον Levi, το 2001, Ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο καταλήγουν στο κοινό σημείο ότι υπάρχει αδυναμία να καθοριστεί νομικός χαρακτηρισμός στο οργανωμένο έγκλημα. Το φαινόμενο είναι τόσο πολύπλευρο που δεν μπορεί να ενταχθεί σε μια ολοκληρωμένη νομική ρύθμιση. Περαιτέρω, αυτοί που εφαρμόζουν την ποινική πολιτική σε όλες τις θέσεις του δικαϊκού συστήματος θεωρούν ότι με την παραπάνω πρακτική η εκδίκαση των υποθέσεων θα γινόταν ιδιαιτέρως πολύπλοκη. (Paoli, 2014, σελ.22)

2.3 Η σύμβαση του Παλέρμο

Η πιο σημαντική και επίσημη προσπάθεια σύγκλισης σε συγκεκριμένο ορισμό έγινε με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών το 2000 στο Παλέρμο της Ιταλίας και αποτελεί την κορυφαία μέχρι τότε πράξη για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου του υπερεθνικού φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος. Καθώς δεν υπήρξε ξεκάθαρη σύγκλιση απόψεων ως προς την καθοριστικότητα των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και της δομής και τις εσωτερικές λειτουργίες του, στο άρθρο 2 της Σύμβασης παρουσιάζεται ο εννοιολογικός προσδιορισμός του οργανωμένου εγκλήματος. Έτσι, ορίζεται ως οργανωμένη εγκληματική ομάδα, μια δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων προσώπων που δρα για κάποια χρονική περίοδο και από κοινού για να τελέσει ένα ή περισσότερα σοβαρά εγκλήματα ή αδικήματα που προβλέπονται από τη

συγκεκριμένη Σύμβαση ώστε να προσποριστεί άμεσα ή έμμεσα οικονομικό ή άλλο όφελος.

Είναι γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο καταγράφεται ο όρος δομημένη ομάδα δημιουργεί μια προβληματική που έχει να κάνει με τον πραγματοπαγή χαρακτήρα της ομάδας. Στον παραπάνω χαρακτηρισμό της ομάδας δεν γίνεται σαφής αναφορά ότι υπάρχει συγκεκριμένη επιχειρησιακή δομή και καταμερισμός καθηκόντων, κάτι που διαχωρίζει την εγκληματική οργάνωση από την τυχαία συνεργασία. ατόμων με σκοπό να τελεστεί μια άδικη πράξη άμεσα όπως είναι η συμμορίες που έχουν προσωποπαγή χαρακτήρα. (Χλουπης, 2019)

Στη Σύμβαση του Παλέρμο υπάρχει ο καθορισμός της βάσης όπου στηρίζεται μια εγκληματική ομάδα και τα βασικά χαρακτηριστικά της δηλαδή το ποσοτικό στοιχείο. Η αναγκαία συμμετοχή τριών ή περισσότερων ατόμων είναι η πρώτη φορά που καθορίζεται τόσο ξεκάθαρα. Επίσης έχει διασαφιστεί και το χρονικό στοιχείο αναφορικά με τη διάρκεια που θα πρέπει να έχει κάποια τέτοια ομάδα που προβαίνει στην τέλεση σοβαρών εγκλημάτων και αδικημάτων. Η παραπάνω έννοια, αυτή δηλαδή της τέλεσης σοβαρών εγκλημάτων και αδικημάτων είναι μια έννοια που απασχόλησε επειδή αναφέρεται σε ένα διευρυμένο πεδίο όπου εφαρμόζεται η σύμβαση, μιας και περιγράφει αδικήματα που έχουν ως ποινή τη στέρηση της ελευθερίας για τουλάχιστον τέσσερα έτη. Τέλος, αναφέρεται ρητώς ότι θα πρέπει η ομάδα να προσπορίζεται άμεσα ή έμμεσα οικονομικό ή άλλο όφελος. (Χλούπης, 2020,σελ 536-537)

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι το χρονικό διάστημα πριν από τις προσπάθειες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη σύγκληση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού και πριν από την σύναψη της Σύμβασης του Παλέρμου είχε υποστηριχθεί έντονα η άποψη να αφαιρεθεί το κριτήριο του οικονομικού οφέλους από τον ορισμό. Εναλλακτικά προτάθηκε το κριτήριο της επιδίωξης πολιτικής ισχύος. Από αυτά γίνεται ορατό ότι αν το παραπάνω γινόταν αποδεκτό θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε και την τρομοκρατία στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος. Αξιοσημείωτη είναι η θέση της ελληνικής πλευράς που αντιτάχθηκε στην παραπάνω άποψη με το σκεπτικό της μη επιστημονικής ορθότητας αλλά και την αλληλοεπικάλυψη που θα συνέβαινε με άλλες πιο εξειδικευμένες διατάξεις για το ζήτημα. (Παπαχαλαράμπους,1998, σελ.68)

2.4 Η αντιμετώπιση του φαινομένου στο Ελληνικό Ποινικό Δίκαιο

Η αντιμετώπιση στο ελληνικό ποινικό δίκαιο έλαβε χώρα την Ελλάδα με το νόμο 3875/2010 ΦΕΚ Α 158 οπότε και κυρώθηκε η Σύμβαση. Μαζί με αυτήν κυρώθηκαν και τέθηκαν σε ισχύ και τα τρία πρωτόκολλα: α) το πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, β) το πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, από τη θάλασσα και τον αέρα, γ) το πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών. (Παπαχαλαράμπος, 1998, σελ.537).

Ο νόμος 2928/2001 πλησιάζει αρκετά σε όσα η Σύμβαση του Παλέρμο απαιτούσε. Στο 187 Π.Κ. έχουμε :α) τη συγκρότηση της ομάδας και την ένταξη νέων μελών, β) τη διεύθυνση, γ) τη συμμορία, δ)την υποστηρικτική δράση και ε) επειδή απουσιάζει το κριτήριο του οικονομικού οφέλους, ο νόμος φαίνεται να είναι πιο αυστηρός σε σχέση με το ποινικό δίκαιο διεθνώς. Καθώς ο νομοθέτης αυξάνει το εύρος της έννοιας, θα μπορούσε να συμπεριλάβει τρομοκρατικές οργανώσεις και συμμορίες με προσωποπαγή χαρακτηριστικά που συναντούμε στη μετέπειτα προσθήκη του άρθρου 187 ΠΚ η οποία έχει ως θέμα τις τρομοκρατικές πράξεις. Υπάρχει δυνατότητα υπαγωγής κάποιας τρομοκρατικής πράξης στο βασικό 187 Π.Κ.

Ο νόμος 2928/2001 έχει δεχθεί έντονη κριτική λόγω του ότι, τροποποιώντας το προηγούμενο άρθρο 187 Π.Κ. εισάγει την έννοια της εγκληματικής οργάνωσης με ασαφή και ευρύ ορισμό καθώς επίσης τροποποιώντας τον Κ.Π.Δ προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής νέων ειδικών ανακριτικών μέσων. (Σταμούλη, 2019)

Σύμφωνα με το Λίβο ο σκοπός που χαρακτηρίζει κάθε οικονομικό έγκλημα είναι εξ ορισμού οικονομικός για όσο διάστημα η οργάνωση έχει επιχειρηματικό χαρακτήρα. Είναι δυνατόν να έχουμε αλλαγές στη δομή, αλλά η επιδίωξη οικονομικού οφέλους παραμένει βασική, όπως επίσης βασικό είναι και το πραγματοπαγές στοιχείο της οργάνωσης. Αυτό είναι ένα στοιχείο που δείχνει την αυτοτέλειά της σε σχέση με τη φυσική υπόσταση των μελών της. (Χλουπης, 2020, σελ. 538-541)

Αξίζει να σημειώσουμε το νεότερο νόμο 4619/2019, που τροποποίησε σημαντικά τις ρυθμίσεις για το οργανωμένο έγκλημα και πιο εξειδικευμένα την εγκληματική οργάνωση. Πιο συγκεκριμένα, το υποκειμενικό στοιχείο είναι αυτό που προστέθηκε, δηλαδή η

επιδίωξη του οικονομικού οφέλους. Ο κατάλογος των εγκλημάτων που υπήρχε παλαιότερα καταργήθηκε. Με άλλα λόγια, ο Έλληνας νομοθέτης αποδίδει θεμελιώδη σημασία στην έννοια του παρανόμου μορφώματος της εγκληματικής οργάνωσης και αυτό ισχύει ανεξαρτήτως τον στόχο της, δηλαδή το αν αυτοί είναι οικονομικοί ή υλικοί. Σε αντιδιαστολή αυτοί θα μπορούσαν να είναι ιδεολογικοί, θρησκευτικοί ή πολιτικοί. (Ορφανός, 2021)

Κεφάλαιο 3: Θεωρίες που αναπτύχθηκαν και η Συμβιωτική Σχέση της Νόμιμης Οικονομίας με την Παράνομη Οικονομία

3.1 Θεωρητικές προσεγγίσεις εγκληματικότητας και οργανωμένου εγκλήματος

Πριν προχωρήσουμε κρίνεται σκόπιμο να παρουσιάσουμε την έννοια του εγκλήματος των ισχυρών ή αλλιώς τα εγκλήματα του Λευκού Κολάρου, καθώς η εξέλιξή του έχει άμεση σχέση με την ανάπτυξη και το φαινόμενο του οργανωμένου εγκλήματος. Το έγκλημα του Λευκού Κολάρου ανήκει στην κατηγορία των οικονομικών εγκλημάτων ως προς το έννομο αγαθό στο οποίο δημιουργεί βλάβη. Αν το παρατηρήσουμε σε σχέση με τους δράστες που αφορά, ανήκει στα εγκλήματα των ισχυρών. Από τους πρώτους ερευνητές που μελέτησαν το έγκλημα αυτό ήταν ο Edwin Sutherland ήδη από το 1940 και κυρίως το 1945 με το έργο του : «Είναι το έγκλημα του Λευκού Κολάρου Έγκλημα;». Αρχικά ο Sutherland ενέταξε την παραπάνω δράση στο έγκλημα των ατόμων που ανήκουν σε ανώτερες τάξεις και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε, σε αυτούς που φορούσαν λευκά περιλαίμια. (Sutherland 1940,1945). Δέκα χρόνια αργότερα ο Sutherland κατέληξε ότι σε διάφορες μορφές του εγκλήματος του Λευκού Κολάρου, το έγκλημα το διαπράττουν οι εταιρείες και για πρώτη φορά το χαρακτήρισε ως οργανωμένο έγκλημα. (Βιδάλη, 2017, σελ. 132)

Συγκρίνοντας με μια πρώτη εικόνα το οργανωμένο και το οικονομικό έγκλημα, μπορούμε να πούμε ότι και οι δυο κατηγορίες έχουν εκφάνσεις στη γενικότερη οικονομική ζωή και αυτό αποτελεί τη βασική ομοιότητα τους καθώς υπάρχει η ίδια επιχειρηματική πρακτική και ο κοινός σκοπός να επιτευχθεί το μέγιστο οικονομικό όφελος. Η δράση και των δύο κατηγοριών κρίνεται παρασιτική στην οικονομική ζωή, καθώς δεν δημιουργούν καμία υπεραξία και ταυτόχρονα διαβρώνουν και εξασθενούν και τους οικονομικούς κλάδους στους οποίους προσκολλώνται μέσω παράνομων άδικων και ανήθικων πράξεων, όπως η διαφθορά, η εξαγορά ή οι αθέμιτες παροχές κ.α., με κύρια ειδοποιό διαφορά την άσκηση βίας που συναντάμε μόνο στο οργανωμένο έγκλημα. (Ριζάβα, 2011)

Στην προβληματική που αναπτύχθηκε σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ποινικού συστήματος, έχουμε να αναφέρουμε ότι για την εγκληματικότητα του Λευκού Περιλαίμιου υπάρχει κατά πρώτον γενικότερη αμφισβήτηση για την εγκληματική συμπεριφορά και κατά δεύτερον σε σχέση με την ποινική αντιμετώπιση, ο ποινικός νόμος κρίνεται ανεπαρκής. Αυτό συμβαίνει καθώς όσοι εμπλέκονται στο οικονομικό έγκλημα χρησιμοποιούν μεθόδους όπως η πειθώ, οι ανταμοιβές, οι φοροαπαλλαγές και τα κίνητρα που δημιουργούνται από την αγορά. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αυτό φτάνει ακόμη και τα όρια του χαρακτηρισμού των πράξεων αυτών ως μη πραγματικό έγκλημα και τους δράστες ως μεγαλόσχημα υποκείμενα ή αλλιώς συναρτήσεις της πολυπλοκότητας που έχουν οι εργασιακές δομές και η τεχνολογία που χρησιμοποιούν προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι οικονομικές δοσοληψίες. (Βασιλαντωνόπουλου, 2019, σελ. 328)

Με άλλα λόγια, παρατηρούμε την εξαφάνιση του φαινομένου και από την επιστήμη και την έρευνα, αλλά και από την άποψη του ποινικού δικαίου. Ταυτόχρονα γίνεται μια προσπάθεια για τη θεωρητική αποδόμηση του συγκεκριμένου όρου ως έγκλημα, κάτι που εγείρει υποψίες για τις σχέσεις εξουσίας και τις προωθούμενες απόψεις και συμφέροντα. (Βασιλαντωνόπουλου, 2019, σελ. 341-344)

Σύμφωνα με τον J.Lea από τη μια πλευρά υπάρχει η υιοθέτηση και η εφαρμογή αναλογιστικής δικαιοσύνης και η αυστηροποιημένη κατεύθυνση του ποινικού δικαίου και από την άλλη πλευρά η τάση εξαφάνισης του εγκλήματος του Λευκού Κολάρου καθώς αυτά είναι τα στοιχεία που απαρτίζουν τη γενικότερη πολιτική. Έτσι στη φάση που το θεσμικό πλαίσιο είναι αδύναμο και η επιχειρηματικότητα είναι ριψοκίνδυνη, η εγκληματικότητα απομακρύνεται από τα χαρακτηριστικά που την καθορίζουν. Πλέον αυτού του είδους η εγκληματικότητα δεν χαρακτηρίζει περιθωριοποιημένες, αποσπασματικές και κατ' εξαίρεση καταστάσεις. Εμφανίζεται δηλαδή η εγκληματικότητα ως εξοικειωμένη έννοια στο πλαίσιο της καθημερινότητας ως κανονικοποιημένη διαδικασία. Παράλληλα η ίδια εγκληματικότητα εμφανίζεται με μια θαμπή ή αόριστη εικόνα του εγκλήματος όπου στο συγκεκριμένο πεδίο θα μπορούσε πολύ εύστοχα να χρησιμοποιηθεί η έννοια της πολιτισμικής κανονικοποίησης του εγκλήματος. (Βασιλαντωνόπουλου, 2019, σελ. 347.)

- Η θεωρία του Chambliss

Όπως έχει υποστηριχθεί από τη σύγχρονη εγκληματολογία, υπάρχει μεγάλη σύνδεση και αλληλεπίδραση μεταξύ της νομιμότητας και της παρανομίας. Παρόλο που φαντάζει ένα ασύνδετο σχήμα, οι θεωρητικοί που έχουν αναπτύξει το ζήτημα αυτό με κύριο εκπρόσωπο τον Chambliss, έκαναν τα πρώτα τους βήματα αφού επικρίθηκε η θεωρία ότι η εγκληματικότητα είναι ένα εισαγόμενο πρόβλημα. Μετά από έρευνα που αφορούσε την Αμερική, ο Chambliss κατέληξε μεταξύ άλλων στο συμπέρασμα ότι το Οργανωμένο Έγκλημα δεν είναι εισαγόμενο πρόβλημα, αλλά παράγεται μέσα από την ίδια την κοινωνία. Ταυτόχρονα το Οργανωμένο Έγκλημα αποτελεί ένα από τα συστατικά στοιχεία της κοινωνίας λόγω της ανάγκης να καλυφθούν τα κενά και οι πιέσεις που δημιουργούνται μέσα στα σύγχρονα συστήματα του καπιταλισμού. Επίσης, από αυτή την έρευνα αποδείχθηκε το δίκτυο των σχέσεων που αλληλοεπιδρούν μέσα σε αυτές τις καπιταλιστικές κοινωνίες, έχοντας πάντα ως πρόσημο το στοιχείο της διαφθοράς. Οι διαπροσωπικές αυτές σχέσεις αποτελούν άτυπα συμβόλαια και είναι πολύ σημαντικό και ταυτόχρονα επικίνδυνο το ότι θεμελιώνουν την οργάνωση της πολιτικής ως δομικά στοιχεία. (Βιδάλη, 2017, σελ. 50)

Για το παραπάνω ζήτημα, ο Chambliss ερευνήσε τη συμβιωτική σχέση παρανομίας και νομιμότητας, ερχόμενος σε επαφή και κάνοντας συζητήσεις κατά κύριο λόγο με ανθρώπους που συμμετείχαν σε όλο το φάσμα του εγκληματικού δικτύου. Πολύ γραφικά, επισημαίνει στην έρευνά του αυτή ότι οι ασκούμενοι δικηγόροι κατείχαν την πιο εμπειριστατωμένη γνώση πάνω στις σχέσεις στα υπό έρευνα ζητήματα. Αντιθέτως από αυτούς που ήταν πιο κοντά στο έγκλημα, για παράδειγμα τους εκβιαστές, οι δικηγόροι ήταν αυτοί που είχαν περισσότερο κατατοπιστική διάθεση.

Σε αυτή την έρευνα ήταν που για πρώτη φορά ο Chambliss άκουσε ότι η χρηματοδότηση επιφανών πολιτικών στηρίζονταν κατά ένα μεγάλο μέρος στις παράνομες δραστηριότητες καθώς επίσης και τη σχέση που υπήρχε ανάμεσα στα κέρδη και στις περιουσίες των εκβιαστών και την υποστήριξη υποψηφιοτήτων πολιτικών. Φυσικό επακόλουθο είναι και η τελική εκλογή κάποιου υποψηφίου να είναι άμεση και αναλογική. (Chambliss, 2008, σελ. 224-225)

Ο Chambliss υποστηρίζει ξεκάθαρα τη συμβίωση μεταξύ του παραβάτη του νόμου και του εφαρμοστή του νόμου που λειτουργεί για να διατηρήσει τη δομημένη σχέση τους η

οποία εξυπηρετεί τα συμφέροντα και των δύο. Αυτή η συμβίωση μεταξύ εγκλήματος και κράτους δεν περιορίζεται σε φαινόμενα όπως είναι για παράδειγμα η άτυπη μεταβίβαση του ελέγχου της φυλακής στους κρατούμενους, η έγκριση διάπραξης φρικαλέων πρακτικών στους στρατιώτες προκειμένου να ελέγχουν τον πληθυσμό, η διαφθορά στις τάξεις της αστυνομίας και η συνενοχή του κράτους με το οργανωμένο έγκλημα.

Η συμβιωτική αυτή η σχέση χαρακτηρίζει κυρίως την εγκληματικότητα σε όλη την ιστορική αναδρομή της και σε αυτήν περιλαμβάνονται και τα πιο φρικαλέα εγκλήματα της ιστορίας που μπορούμε να φανταστούμε. Έτσι αναδεικνύεται και η αλληλεξάρτηση του εγκλήματος και του ποινικού δικαίου ως θεμελιώδες χαρακτηριστικό του εγκλήματος. Ακριβώς όπως ο Sutherland επισήμανε ότι η αιτία του εγκλήματος είναι το γεγονός ότι η κυβέρνηση έχει ήδη ορίσει ορισμένες πράξεις ως εγκληματικές.

Συνεχίζοντας αυτή τη λογική αναδεικνύεται έντονα η σχέση μεταξύ εγκλήματος και κράτους ως μια διαδικασία συνδιαλλαγής, κατά την οποία αναγνωρίζεται μια αναδιάρθρωση από τους κρατικούς και κυβερνητικούς αξιωματούχους ως τι είναι έγκλημα (Chambliss, 2006, σελ. 243-244)

Πολύ σημαντική αναφορά στο έργο του Chambliss που δεν πρέπει να παραγνωριστεί είναι η αναφορά στα MME και στην εμπλοκή τους στις παράνομες δραστηριότητες. Έτσι επισημαίνει το γεγονός ότι στα πλαίσια της έρευνάς του στο πεδίο ενεπλάκησαν δημοσιογράφοι των κορυφαίων τοπικών εφημερίδων μέσω της λήψης δώρων από διάφορα μέλη του δικτύου.

Άλλη μια επισήμανση που κάνει αφορά σε συντάκτη εφημερίδας που λάμβανε μηνιαία αμοιβή. Έτσι ο συντάκτης καθώς ήταν φιλικά προσκείμενος στο δίκτυο, δεν ήταν θετικός προς την αποκάλυψη κάποιας απάτης ή διαφθοράς με το σκεπτικό της εκτίμησης της περιουσιακής αξίας της εφημερίδας.

Ακόμη μία περίπτωση αφορά σε τοπικό πολιτικό που παλαιότερα ως υποψήφιος σερίφης κατείχε πληροφορίες που συσχέτιζαν συντάκτη μιας εφημερίδας με μια εθνική υπηρεσία τηλεοπτικών ειδήσεων. Παρόλο που η αστυνομία γνώριζε αυτές τις διασυνδέσεις, καμιά πληροφορία δεν είδε ποτέ το φως της δημοσιότητας και αυτό είναι ένα στοιχείο που αποδεικνύει περίτρανα το ότι οι φύλακες και εγγυητές των ειδήσεων είναι τα πιο «ασφαλή» μέσα για να διεξάγονται παράνομες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

- Η θεωρία της Συνομοσίας

Η θεωρία της συνομοσίας αναπτύχθηκε κυρίως από τον Donald Cressey και παρουσιάζει πολλά στοιχεία που αντιτίθενται τις θεωρίες της συμβιωτικής σχέσης. Λόγω της ενασχόλησης του και της μελέτης που έκανε για την οργάνωση της Cosa Nostra, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το οργανωμένο έγκλημα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι ένα φαινόμενο που προκλήθηκε και ισχυροποιήθηκε από αυτή την οργάνωση της μαφίας ή και παρακλάδια της. Σημαντικό είναι ότι τα μέλη που απαρτίζουν την οργάνωση έχουν ιταλική καταγωγή. Επίσης, υπάρχουν σχέσεις με την Σικελική μαφία και διέπεται από τους νόμους και τους ηθικούς κώδικες που προβλέπονται στις οργανώσεις αυτές.

Οι απόψεις αυτές επηρέασαν για πολλά χρόνια και το νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του φαινομένου λόγω των θέσεων που ανέλαβε ο Cressey υποστηρικτικά στην ηγεσία των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι παραπάνω θέσεις και απόψεις ταξινομούνται ως εξής: α) το Οργανωμένο Έγκλημα είναι εισαγόμενο πρόβλημα και αφορά ορισμένες εθνοτικές ομάδες, β) το Οργανωμένο Έγκλημα είναι αντικείμενο που έχει να κάνει με οργανώσεις που έχουν παντοδυναμία καθώς επίσης και κυριαρχική και ιεραρχική δομή που μοιάζει με κρατικούς οργανισμούς, πολυεθνικές εταιρείες, ακόμη και με κράτη στην ηγεσία των οποίων βρίσκονται άνθρωποι που δεν μπορεί να τους πλῆξει ή να τους εντοπίσει το ποινικοκατασταλτικό σύστημα, γ) κύριος σκοπός των οργανώσεων αυτών είναι η δημιουργία μονοπωλίων στους ανάλογους τομείς που έχουν την επιχειρηματική τους δράση και να επεκταθούν σε εθνικό αλλά και σε υπερεθνικό επίπεδο, δ) βασικό στοιχείο είναι η διαφθορά των δημόσιων λειτουργών και της νόμιμης οικονομίας, ε) είναι πολύ σημαντικό το στοιχείο της εθνότητας των μελών. (Αντωνόπουλος στο Βιδάλη, 2017, σελίδα 47,48.)

Οι απόψεις του Cressey παρόλο που αναδεικνύουν την ιδεολογία της άμυνας της κοινωνίας ως μιας λογικής και μιας πρακτικής που ανοίγει τον πόλεμο στο έγκλημα, δέχτηκαν μεγάλη κριτική από θεωρητικούς του αντικειμένου η οποία επικεντρώθηκε στην έλλειψη κριτικής των στοιχείων της έρευνας, στο ότι η ανάλυση του φαινομένου παρουσιάστηκε μερικώς, ότι υπήρξε επιρροή από την κυβερνητική πλευρά, ότι υπάρχει έλλειψη ιστορικότητας ακόμη και ότι αναπαράχθηκαν λαϊκά στερεότυπα. Ωστόσο το εύρος των στοιχείων που αναδείχθηκαν καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την κατανόηση και την έρευνα του οργανωμένου εγκλήματος. (Βιδάλη, 2017, σελ. 50)

- Η θεωρία της Οργάνωσης

Όπως το λέει και ο όρος, η προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, επιχειρείται από την άποψη της οργανωτικής της δομής. Αυτή η δομή περιλαμβάνει στοιχεία για το πώς διαρθρώνεται η ομάδα και πώς καταμερίζεται το έργο της μαζί με τον τρόπο που λειτουργεί. Επίσης το πώς συντονίζεται και με ποιους κανόνες προγραμματίζεται η δράση της.

Πολύ σημαντικό είναι και το χρονικό εύρος της δράσης. Είναι γεγονός ότι τα στοιχεία μεταλλάσσονται ανάλογα με τις συνθήκες, προκειμένου να προωθήσουν πιο αποτελεσματικά τους σκοπούς της ομάδας που έχουν να κάνουν με την παραγωγή, διακίνηση και διανομή των παράνομων προϊόντων. (Σταμούλη, 2019, σελ.219)

- Η Λογιστική θεωρία

Η λογιστική θεωρία για το Οργανωμένο Έγκλημα αναπτύχθηκε από τους Ζίμπερ (Ulrich Sieber) και Μπέγκελ (Marion Boegel) και προκρίνει ότι ο τρόπος που δομείται και λειτουργεί μια εγκληματική ομάδα είναι ίδιος με αυτόν που υπάρχει στις νόμιμες επιχειρήσεις. Η εύρεση προσωπικού, η προσπάθεια επίτευξης των σκοπών, της οργάνωσης και συνακόλουθα, η αύξηση του οφέλους, καθώς και η κατάληψη μεγαλύτερου μεριδίου του ανταγωνισμού συγκαλύπτοντας την παράνομη δραστηριότητα, αφορούν ένα λογιστικό μοντέλο που είναι όμοιο με τις νόμιμες επιχειρήσεις. Αυτό φτάνει μέχρι του σημείου της προώθησης των παράνομων προϊόντων και υπηρεσιών, χρησιμοποιώντας τα συνήθη κανάλια και διαδρομές της εφοπλιστικής αλυσίδας. (Σταμούλη, 2019, σελ. 219-220)

- Το μοντέλο των Κοινωνικών Δικτύων

Το μοντέλο των κοινωνικών δικτύων (social network theory) αφορά στη θεωρία που επισημαίνει ότι η ιεραρχική δομή των εγκληματιών που είναι μέλη στις εγκληματικές οργανώσεις που συναντάμε πλέον δεν είναι αυστηρή. Αυτό σημαίνει ότι το οργανωμένο έγκλημα χρησιμοποιεί κυρίως τη μέθοδο της δικτύωσης των σχέσεων και των υποομάδων που δεν έχουν πολλές φορές κάποια κεντρική γραμμή ή έλεγχο. Αυτό δίνει τη δυνατότητα της αναπροσαρμογής και αυτοδιάρθρωσης εάν αυτό χρειαστεί να γίνει.

Με άλλα λόγια, το οργανωμένο έγκλημα έχει τα χαρακτηριστικά μιας χαλαρής και άτυπης δικτύωσης προσωπικών και δημοσίων σχέσεων (lose network), κάτι που κάνει την παράνομη επιχείρηση να μπορεί να επιβιώνει με νέα πρόσωπα ακόμα και μετά από κάποια εξάρθρωση ή σύλληψη των μελών της. (Σταμούλη, 2019, σελ. 219,220)

3.2 Προϋποθέσεις ανάπτυξης οργανωμένου εγκλήματος

Προσπαθώντας να μελετήσουμε τις κοινωνικές σχέσεις και τον κοινωνικό μετασχηματισμό μέσα από τις οποίες αναδεικνύεται το οργανωμένο έγκλημα στις σύγχρονες κοινωνίες, θα δούμε ότι δημιουργούνται κάποια κενά ρύθμισης στην προσπάθειά των κοινωνικοπολιτικών κατεστημένων να μεταλλαχθούν από κρατικά ρυθμιζόμενα και ελεγχόμενα σε σύγχρονα κοινωνικοοικονομικά συστήματα της ελεύθερης αγοράς και του καπιταλισμού. Ανάμεσα σε αυτά τα κενά λοιπόν βρίσκεται πρόσφορο έδαφος να αναπτυχθεί η παρανομία και μάλιστα να εξελίσσεται παράλληλα με τη νόμιμη οικονομία. Πολύ σημαντικός παράγοντας στην παραπάνω μετεξέλιξη της κοινωνίας είναι και η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας.

Έτσι δημιουργείται η συμβιωτική σχέση της παράνομης με τη νόμιμη οικονομία, η οποία φτάνει τα όρια της αποδοχής της παράνομης δράσης από την κοινωνία γενικότερα, Αξιοσημείωτη είναι και η στάση της κρατικής εξουσίας που φαίνεται να αποδέχεται κατά κάποιο τρόπο την κατάσταση αυτή και ενίοτε να την ενισχύει ενδόμυχα.

Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε σε αυτό το σημείο ότι υπάρχει και το όφελος της ισορροπίας της κοινωνίας που επιτυγχάνεται μέσω του φαινομένου αυτού, καθώς επιλύονται πολλά προβλήματα που έχουν ως κατεύθυνση την άρχουσα τάξη με τις εξυπηρετήσεις που γίνονται προς την κατεύθυνση αυτή. Ταυτόχρονα υπάρχει και η αντίθετη κατεύθυνση που απευθύνεται στη βάση και έτσι επιτυγχάνεται μια ιδιότυπη ισορροπία εκατέρωθεν. Δεν είναι άσχετο το γεγονός ότι το παραπάνω φαινόμενο έχει χαρακτηριστεί ως μια σταθερή συνάρτηση που πλαισιώνει το κράτος, το οποίο παίρνει διάφορους ρόλους, είτε παίρνοντας δηλαδή τη μεριά του συνεταίρου, είτε παίρνοντας τη μεριά του ανταγωνιστή.

Είναι κοινό μυστικό ότι η διαφθορά και το πλήθος των παράνομων πληρωμών προς ανθρώπους που ανήκουν σε όλο το φάσμα του ποινικοκατασταλτικού συστήματος έως και

την κρατική εξουσία, έχει δυο θετικές συνέπειες. Αρχικά υπάρχει βοήθεια στο να χρηματοδοτηθούν νόμιμες επιχειρήσεις σε τοπικό ή κεντρικό επίπεδο και κατά δεύτερον επιτυγχάνεται η ισορροπία που προαναφέρθηκε και η κοινωνική αποδοχή του οργανωμένου εγκλήματος.

Με τον πιο πάνω αποτελεσματικό τρόπο επιτυγχάνεται η στήριξη συγκεκριμένων πολιτευτών που στη συνέχεια θα στηρίζουν με τη σειρά τους τους επιθυμητούς και επιδιωκόμενους σκοπούς. Σύμφωνα με τον Chambliss, τη ναυαρχίδα και το κύριο μέσο που συντηρεί το παραπάνω φαινόμενο είναι η διαφθορά στα σύγχρονα συστήματα της ελεύθερης αγοράς και του καπιταλισμού.(Βιδάλη, 2017 σελ. 151-156)

3.3 Δίκτυα και επιχειρησιακή οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος

Όπως έχει γίνει σαφές από τη θεωρία του Cressey και του Chambliss δεν υπάρχει πλέον ατομοκεντρικός προσανατολισμός, γεγονός που χαρακτήριζε παλαιότερα την εγκληματική οργάνωση. Για πρώτη φορά υπάρχει ορισμός οργάνωσης ως ένα δίκτυο σχέσεων όπου η σύνδεση είναι χαλαρή και η κατεύθυνση του δικτύου είναι κάθετη, αλλά και οριζόντια μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Σε αυτού του είδους τα συστήματα οργανωμένου εγκλήματος δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ιεραρχικές δομές και οι άνθρωποι απλώς συναλλάσσονται. Τα καθήκοντα που έχουν αναλάβει μεταλλάσσονται και το ίδιο μεταβάλλονται και οι ρόλοι που αναλαμβάνουν από τις παραπάνω εξελίξεις καθώς ταυτόχρονα αναπτύσσεται και το ίδιο το σύστημα αναλογικά.

Ο τρόπος με τον οποίο διαρθρώνεται μια εγκληματική οργάνωση έχει παράλληλη εξέλιξη με τον τρόπο που διαρθρώνεται η νόμιμη οικονομία. Για παράδειγμα, παρατηρούμε τον τρόπο που μεταφέρονται και διανέμονται τα αγαθά μεταξύ νόμιμων καταστημάτων και υποκαταστημάτων, καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο συγκεντρώνονται και διανέμονται τα κέρδη και τα χρηματικά ποσά. Βλέπουμε ότι και στις εγκληματικές οργανώσεις υιοθετούνται και εφαρμόζονται οι ίδιοι τρόποι και πρακτικές. Είναι δηλαδή μια μεθοδολογία που ενώ ισχύει για τις νόμιμες επιχειρήσεις, τις συναντάμε και στις παράνομες.

Ως φυσικό επακόλουθο, έχουμε στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης πλέον οικονομίας το Οργανωμένο Έγκλημα να επεκτείνεται και πέραν των συνόρων ενός κράτους. Μέσω

της ανάπτυξης ενός διευρυμένου δικτύου επαφών καταλήγουμε στο διεθνικό οργανωμένο έγκλημα. Είναι φυσικό επίσης επακόλουθο το Οργανωμένο Έγκλημα να προτιμά να χρησιμοποιεί αυτή τη δράση της διακρατικής διασποράς, επειδή με αυτό τον τρόπο γίνεται δυσκολότερη η εξιχνίασή του από τις αρχές. (Βιδάλη, 2017, σελ.151)

Στο δίκτυο του Οργανωμένου Εγκλήματος δεν υπάρχει η θέση του νονού της μαφίας, ούτε ισχύει ο λόγος ενός ανθρώπου ή ομάδας ανθρώπων των οποίων η βούληση είναι τόσο ισχυρή όσο ο νόμος και από αυτή την ηγεσία να γίνεται και ο πλήρης έλεγχος των παράνομων δραστηριοτήτων. Υπάρχει όμως ένα δίκτυο νόμιμων επιχειρηματιών και επιφανών πολιτικών, αστυνομικών και απατεώνων, των οποίων το ενδιαφέρον για τις απάτες υπάρχει σε μέγιστο βαθμό. Ταυτόχρονα οι συγκεκριμένοι κινδυνεύουν να χάσουν τα πάντα αν αποκαλυφθεί η σχέση τους με τις παράνομες δραστηριότητες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι άνθρωποι αυτοί έχουν δύναμη που μεταφράζεται σε πολλά επίπεδα και επεκτείνεται σε πολλές κατευθύνσεις έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη δύναμή τους για να κινηθούν και να ελιχθούν όπως τους συμφέρει, όταν και εφόσον αυτό χρειαστεί. (Chambliss, 2008, σελ. 736)

Στην έρευνά του, ο Chambliss αναπαριστάνει αυτή τη συμβιωτική σχέση με ένα διάγραμμα που μοιάζει με αυτόν των διοικητικών δομών της κοινωνίας. Στο συγκεκριμένο διάγραμμα τοποθετεί και ονόματα ακόμη και Αμερικανών προέδρων ως σημεινόντων προσώπων. Αξίζει να επισημάνουμε ότι όσοι επιχειρηματίες αρνούνται να ακολουθήσουν τη συμβίωση αυτή οδηγούνται στην έξοδο από την αγορά. Αυτή η έξοδος είναι αποτέλεσμα μεθόδευσης που ξεκινά από γραφειοκρατικές διαδικασίες, ενοχλήσεις που δυσκολεύουν την κατάσταση και φτάνουν στο τελικό στάδιο που επέρχεται μέσα από τη μάχη του ανταγωνισμού.

Κάνοντας και μια πολιτική αναφορά, ο Chambliss στο έργο του αναφέρει ότι αυτού του είδους τα εγκλήματα δικαίως δεν παρατηρούνται μόνο στον Αμερικανικό καπιταλισμό, αλλά εμφανίστηκαν και στα κράτη του υπαρκτού σοσιαλισμού, της Σοβιετικής Ένωσης και της Ανατολικής Ευρώπης. Είναι σε αυτά τα κοινωνικοπολιτικά συστήματα που παρατηρείται έντονα η ταξική δυσκαμψία, με τα χρήματα να αποτελούν το μέσο συναλλαγής και τους εργάτες να αποξενώνονται από το προϊόν της εργασίας τους. (Βασιλαντωνόπουλου 2014, σελ.129)

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε ένα ακόμα βασικό στοιχείο που έχει να κάνει με τις κοινωνικοοικονομικές συγκυρίες. Βλέποντας λοιπόν το οργανωμένο έγκλημα υπό το πρίσμα της επιχειρηματικής του δράσης, αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό επηρεάζεται, όπως και οι νόμιμες αγορές από την παγκοσμιοποίηση των αγορών. Από την εξέλιξη της τεχνολογίας και από την αλλαγή των καταναλωτικών συνηθειών στο βωμό του κέρδους και ακολουθώντας τις επιταγές του καπιταλισμού που γεννά καταναλωτικές ανάγκες για να τραφεί ως σύστημα, το οργανωμένο έγκλημα απαντάει στη ζήτηση με την προσφορά παρανόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Έχει υποστηριχθεί η άποψη της υποστηρικτικής λειτουργίας του οργανωμένου εγκλήματος στην καπιταλιστική οικονομία μέσω της συμβολής ως προς τη δημιουργία ισορροπιών και συναινέσεων για μέρος του πληθυσμού που βρίσκεται πέρα από τα όρια της νόμιμης οικονομίας, (Σταμούλη, 2019, σελ. 215)

- Η εμπλοκή των νόμιμων επιχειρήσεων

Αποτελεί σημαντική διαπίστωση το γεγονός ότι σε όλη τη συμβιωτική σχέση που αναφέρθηκε, το έμπροσθεν τμήμα στις παράνομες οργανώσεις αυτό δηλαδή που φαίνεται μπροστά στην κοινωνία, πρέπει να στελεχώνεται από νόμιμες και μόνο οντότητες, όπως είναι οι επιχειρήσεις με καταστήματα που λειτουργούν σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Αυτό σημαίνει ότι τα μέλη που ανήκουν στις κατώτερες βαθμίδες της κάθετης αυτής διάρθρωσης δεν έχουν τη δυνατότητα σε να συμμετάσχουν στην πρόσοψη της οργάνωσης, καθώς θεωρούνται ότι δεν έχουν τα μέσα και το status και έτσι παραμένουν στην αφανή και παράνομη πλευρά της δραστηριότητας.

Από την άλλη, η παραπάνω διάρθρωση δίνει τη δυνατότητα στους νόμιμους φορείς και επιχειρηματίες όπως θα ήταν για παράδειγμα μια καπνοβιομηχανία ή μια επιχείρηση οδικής βοήθειας, να έχει μια αποσπασματική και χαλαρή σχέση με την παρανομία και την παράνομη αγορά, ανάλογα με τις συνθήκες, τις ευκαιρίες και τα συμφέροντα που θα ανακύψουν κάθε χρονική στιγμή.(Αντωνόπουλος, 2016)

Δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε και το γεγονός ότι πέρα από την επίτευξη του οικονομικού οφέλους, το σύστημα αξιών με βάση το οποίο θεμελιώνονται και λειτουργούν οι παράνομες αγορές, μοιάζει σε πολύ με το ανάλογο σύστημα που υπάρχει στην εκάστοτε κοινωνική οργάνωση. Βέβαια, για να φτάσουμε σε αυτό το συμπέρασμα θα

πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η παρανομία προϋποθέτει να γίνει μια υπέρβαση από το άτομο στη λήψη της απόφασης για την είσοδο στην παράνομη δράση και τη διάπραξη τυπικής παράβασης.

Στο κομμάτι που αφορά στη ζήτηση παράνομων αγαθών και υπηρεσιών, μπορούμε να πούμε ότι αυτή υπαγορεύεται από μια σειρά αναγκών επιβίωσης και άλλων επιθυμιών. Στην αντίπερα όχθη από τη δημιουργηθείσα ζήτηση, έχουμε την προσφορά, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική άνοδο που είναι αποδεκτά στοιχεία της νόμιμης οικονομίας αλλά όπως διαφαίνεται είναι και στοιχεία της παράνομης οικονομίας. Έτσι, αυτός που βρίσκεται στη θέση του προσφέροντος από την παράνομη οικονομία, αντιλαμβάνεται ότι με τον τρόπο αυτό επιτελεί το καθήκον της επιβίωσής του και της στήριξης της νόμιμης πλευράς του σε συνθήκες σκληρού ανταγωνισμού. (Αντωνόπουλος, 2016)

3.4 Θεσμική και κοινωνική διάσταση της αντιμετώπισης του φαινομένου

Συνακόλουθα με την δυσκολία εξιχνίασης που αναφέρθηκε παραπάνω, έρχεται και η αδυναμία της τυποποίησης του εγκλήματος να θολώσει επιπλέον το ζήτημα. Στη νομική αντιμετώπιση που ισχύει κατά καιρούς δεν μπορούν να συμπεριληφθούν όλες οι μορφές του οργανωμένου εγκλήματος που συνεχώς μετεξελίσσονται. Δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί κάποια νομική διάταξη που να συμπεριλαμβάνει τις παραπάνω μορφές δικτύων. Έτσι είναι λογικό ο νομικός προσανατολισμός να κατευθύνεται στη δομή και τη μορφή εγκληματικής οργάνωσης.

Πολύ σημαντικός παράγοντας που δρα αναπόδραστα είναι και το γεγονός του διαχωρισμού των νόμιμων οικονομικών μονάδων και των δραστών που προβαίνουν σε διάφορες παράνομες ενέργειες. Αυτό συμβαίνει κυρίως επειδή υπάρχει μεγάλη διάδραση των επιπτώσεων των παράνομων αυτών δράσεων και ταυτόχρονα υπάρχει αδυναμία συμπερίληψης των αυξημένων και πολύ σημαντικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ αυτών των μονάδων που προαναφέρθηκαν. (Βιδάλη, 2017, σελ.152)

3.5 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με τη διαφθορά

Η σχέση της διαφθοράς με το οργανωμένο έγκλημα και η σχέση της διαφθοράς με το οικονομικό έγκλημα είναι ένα ζήτημα κομβικής σημασίας και αλληλεξάρτησης, καθώς η διαφθορά βοηθάει και διευκολύνει την ανάπτυξη της παραοικονομίας και της παράνομης διακίνησης εμπορευμάτων, ακόμη και ανθρώπων. Το οργανωμένο έγκλημα, από την άλλη οπτική, χρειάζεται να χρησιμοποιεί συμπεριφορές και πράξεις με τις οποίες λαμβάνει χώρα η διαφθορά με σκοπό να εξασφαλίσει διευκολύνσεις διαφόρων τύπων καθώς επίσης και ανοχής των κρατικών λειτουργιών για την παράνομη δράση του. Κυρίως όμως το ενδιαφέρον στρέφεται στο να υπάρχει εξασφάλιση ότι δεν θα αποκαλυφθεί η δράση της ομάδας.

Η διαφθορά είναι αυτή που δίνει χώρο και νόημα στην πατρωνία και γενικότερα στις πελατειακές σχέσεις. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της διαφθοράς επιτυγχάνονται οι εκάστοτε, οι επιδιωκόμενοι σκοποί όπως είναι η ευκαιρίες απόκτησης περιουσιακού κέρδους, η άνοδος στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και διάφορες άλλες καθημερινές απαιτήσεις για εξυπηρετήσεις μαζί με την παροχή χρειαζόμενων πληροφοριών. Η θέση της διαφθοράς δεν αποτελεί ένα αποσπασματικό φαινόμενο παρανομίας, αλλά μια συνάρτησή της και ένα δομικό στοιχείο της κοινωνικής οργάνωσης. (Βιδάλη, 2017, σελ. 151-156)

Αν και η επιστημονική κοινότητα έχει ασχοληθεί κατ'εξοχήν τα τελευταία χρόνια με την έννοια της διαφθοράς και υπάρχουν στη βιβλιογραφία αρκετοί ορισμοί, δεν κατέστη δυνατόν να αποτυπωθεί νομικά το φαινόμενο, πολλώ δε μάλλον να τυποποιηθεί σε κάποιο νομικό όρο. Τη μεγαλύτερη σύγκλιση απόψεων θα τη συναντήσουμε στον όρο του Μπιτζιλέκη: «Διαφθορά σημαίνει αθέμιτη συναλλαγή, ανταλλακτική σχέση που λειτουργεί με όρους αδιαφάνειας στο συναλλακτικό παρασκήνιο και εξυπηρετεί ιδιοτελείς σκοπούς και συμφέροντα. Και αυτή η σχέση δεν προϋποθέτει κατ'ανάγκη την επίτευξη συμφωνίας των μερών, αλλά δημιουργείται ως επικοινωνιακή σχέση ήδη με την προς το άλλο μέρος απευθυνόμενη πρόταση ή απαίτηση, με την οποία διαμορφώνεται αυτό το συναλλακτικό, μέσα στο οποίο καλείται να ανταποκριθεί το έτερο μέρος, προς το οποίο απευθύνεται η σχετική πρόταση». (Μπιτζιλέκης, 2010)

Σε σχέση με το είδος του ανταλλάγματος που λαμβάνεται ως αντιπαροχή, θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι αυτό είναι κυρίως οικονομικό και περιουσιακό, αλλά ενδέχεται να μην είναι και οικονομικού περιεχομένου. Αρκεί να είναι αθέμιτο. Πρέπει να προσθέσουμε ότι

η δράση με την οποία λειτουργεί το Οργανωμένο Έγκλημα είναι η διαφθορά και η διείσδυση στην πολιτική και οικονομική λειτουργία του κράτους, καθώς χρησιμοποιεί την οικονομική του δύναμη. Ταυτόχρονα διαφθείρει και διεισδύει και τον χώρο της αστυνομίας. Όπως είναι φυσικό με αυτόν τον τρόπο προκαλεί ρήξη στα θεμέλια της κοινωνίας και σε άλλες πολύ σημαντικές αρχές, όπως η έννοια του κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και γενικότερα η νομιμότητα της διοικητικής μηχανής. (Συμεωνίδου Καστανίδου, 2006)

Σύμφωνα με μια άλλη κατηγοριοποίηση η αλληλεξάρτηση του οργανωμένου εγκλήματος με τη διαφθορά έχει τρεις κατευθύνσεις: α) δεν είναι λίγες οι φορές που παρατηρούμε ότι ο ίδιος σκοπός της εγκληματικής οργάνωσης είναι αυτή καθαυτή η διαφθορά και πιο συγκεκριμένα, οι απολαβές από τις ενέργειες αποτελούν το αντάλλαγμα για την παροχή από την εγκληματική οργάνωση υπηρεσιών διαφθοράς. β) θα πρέπει να υπάρχει άμεση σύνδεση ανάμεσα στο επιχειρησιακό τμήμα της οργάνωσης και στην εξυπηρέτηση που παρέχεται, γ) από τις πιο σημαντικές δράσεις της διαφθοράς, όπως είναι οι προσπάθειες συγκάλυψης της αθέμιτης και παράνομης δράσης όσον αφορά στην ποινική της αποτύπωση από το νομοθέτη, εκείνο που θα πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι οι ποινικές διατάξεις θα πρέπει να περιγράφουν λεπτομερώς την εγκληματική συμπεριφορά με σαφήνεια και σταθερότητα ακριβώς ως αξιόποινη πράξη. Αυτό σημαίνει ότι χαρακτηρισμός ως αξιόποινης μιας πράξης διαφθοράς θα πηγάζει από το νόμο και όχι από την εκάστοτε άποψη του δικαστή. (Ράικος, 2006)

Στην πράξη η διαφθορά χωρίζεται σε επιμέρους κλάδους και σύμφωνα με τους Benzlon και Goumen διακρίνονται στη διαφθορά στην πολιτική, στη διαφθορά της αστυνομίας, στην τελωνειακή και φορολογική διαφθορά και στη δικαστική διαφθορά. Τα σημεία που πρέπει να αναφέρουμε από τη συγκεκριμένη μελέτη είναι η ύπαρξη άμεσων σχέσεων των πολιτικών με εγκληματίες που συγκεντρώνουν ισχυρή νόμιμη οικονομική δύναμη, κάτι που βοηθάει τους εγκληματίες να διαπράξουν πιο εξελιγμένα εγκλήματα του λευκού κολάρου.

Τις τελευταίες δεκαετίες στα πλαίσια αυτών των σχέσεων με τους πολιτικούς παρατηρούνται νέου τύπου εγκλήματα στον ευρωπαϊκό χώρο, όπως οι απάτες με τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χειραγώγηση στη διαδικασία ανάληψης δημοσίων συμβάσεων και πολλές απάτες με ακίνητα. Στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και λόγω της μακροχρόνιας πολιτικής αστάθειας παρατηρείται το φαινόμενο η

χρηματοδότηση των κομμάτων να λαμβάνει χώρα από επιχειρήσεις σε γκρίζες ζώνες και όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν από την ημι-νόμιμη παράλληλη οικονομία όπου διακρίνεται άμεση συμμετοχή. Αυτό έχει ως αναφορά τις περιπτώσεις εκείνες όπου άτομα που έχουν σχέσεις με το έγκλημα στο παρελθόν ασχολούνται με την πολιτική. Φυσικό επακόλουθο είναι μπαίνοντας στην πολιτική να προσπαθούν να τη διαβρώσουν εκ των έσω.

Από την έρευνα αποδείχθηκε ότι η διαφθορά στην αστυνομία είναι δυνατόν να προκύψει από μεσάζοντες που μπορεί να είναι πρόσωπα με σημαντικές θέσεις στην πολιτική. Τα δίκτυα είναι πιθανόν να αποτελούνται από πρώην αστυνομικούς, δικαστές, επιχειρηματίες και πολιτικούς. Με αυτή τη διασύνδεση υπάρχει η παροχή πληροφοριών που έχουν σχέση με έρευνες ή με συλλήψεις που πρόκειται να γίνουν. Έχουν παρατηρηθεί και ακραίες υποθέσεις που φτάνουν μέχρι την ευνοϊκή διαχείριση του δικαστηρίου ακόμη και την αθώωση του εγκληματία.

Άλλο ένα στοιχείο που διαφαίνεται από αυτή την έρευνα είναι ότι η τοποθεσία, η μορφολογία, το πολιτικό σύστημα της κάθε χώρας είναι παράμετροι που επηρεάζουν την έκταση και την ανάπτυξη της διαφθοράς.(Benzlon& Gouven, 2012)

Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική διαφθορά αφορά στην κατάχρηση εξουσίας από πρόσωπα εκπροσώπους της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας και ο σκοπός είναι η μεγιστοποίηση της οικονομικής τους κατάστασης ή της πολιτικής τους δύναμης και επιρροής κάτω από την έννοια της πολιτικής διαφθοράς. Στη διαφθορά συνυπάρχουν οι πρακτικές της δωροδοκίας, δωροληψίας, η παράνομη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, η αθέμιτη επιρροή σε κάποια διαδικασία που έχει ως σκοπό τη λήψη αποφάσεων (lobbying), την αιχμαλωσία και ομηρεία της πολιτικής διαδικασίας (policy capture), το φαινόμενο των περιστρεφόμενων θυρών (revolving doors), την απάτη σχετικά με την αδιαβλητότητα των εκλογών, τη χρησιμοποίηση δημοσίων πόρων για τις ανάγκες της εκλογικής καμπάνιας, την διακριτική μεταχείριση και χρήση των πολιτικών ασυλιών ανάλογα των συγκυριών και μαζί με όλα αυτά και τη γενικότερη ευνοιοκρατία, τις πελατειακές σχέσεις για ίδιον όφελος και καθόλου προς όφελος της κοινωνίας. (Γασπαρινάτου, 2019, σελ. 162-163)

Η γκρίζα οικονομία είναι ένας τομέας όπου χαμηλόβαθμοι αρμόδιοι αστυνομικοί μπορεί να εμφανίσουν διεφθαρμένη δράση. Έχει παρατηρηθεί ότι σε χώρες όπου η αστυνομική

διαφθορά είναι υψηλή και οι μισθοί χαμηλοί τότε υπάρχει το ενδεχόμενο να υπάρχει ανοχή και να επιτρέπεται από τους αστυνομικούς να εκβιάσουν μικρές και νόμιμες επιχειρήσεις έναντι ανταλλάγματος. (Benzlon& Gouven, 2012, σελ. 147)

3.6 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με την εκβίαση

Το φαινόμενο της εκβίασης βρίσκει χώρο και αναπτύσσεται σε αρρύθμητες και ασταθείς αγορές και αποτελεί ένα από τα στοιχειώδη συστατικά στοιχεία του οργανωμένου εγκλήματος. Για να μπορέσουμε να ερευνήσουμε την πρακτική των εκβιάσεων ως μέρος του οργανωμένου εγκλήματος, θα πρέπει αυτή η πρακτική να τοποθετηθεί εντός των πλαισίων των κοινωνικών δομών και εντός της λειτουργίας της αγοράς. Μέσω των εκβιαστών διαβρώνεται και μολύνεται η νόμιμη αγορά. Αυτό γίνεται εξαπατώντας ή χειραγωγώντας κάποιο βασικό τμήμα της νόμιμης αγοράς. Τέτοιοι τομείς είναι οι επενδύσεις, η παραγωγή, η προσφορά και η ζήτηση αγαθών, καθώς επίσης και ο τομέας της αγοράς εργασίας έχοντας ως απώτερο σκοπό τη μεγιστοποίηση του κέρδους.

Από τη στιγμή που κάποιοι παράγοντες εξαπατώνται ή εκβιάζονται από συγκεκριμένα συμφέροντα και ενώ είχαν την πρόθεση να πράξουν αντίθετα. Αυτό έχει ως φυσικό επακόλουθο να μην μπορεί να επέλθει ισορροπία στην αγορά μέσω της ελεύθερης αυτορρύθμισης. Αυτή είναι και η διαδρομή που οδηγεί τις αγορές προς την δημιουργία μονοπωλιακών δομών με κύριο σκοπό την αύξηση των κερδών. Αυτή η πρακτική επιτυγχάνεται από τη διαστρέβλωση της εύρυθμης λειτουργίας των αγορών. Όπως είναι επόμενο με αυτό τον τρόπο, οι πιο αδύναμοι της αγοράς οδηγούνται στην έξοδο από την αγορά λόγω του ανταγωνισμού. Ένα τέτοιο παράδειγμα υπήρξε ο χώρος των κατασκευών.(Hirschfeld, 2015)

Η ποινική τυποποίηση της εκβίασης στην Ελλάδα εδραιώθηκε με το άρθρο 385 Π.Κ. Μετά και την τροποποίηση που επήλθε με το νόμο 4619/2019. Σε αυτό το σημείο συναντάμε την έννοια του εξαναγκασμένου με τη βία σε πράξη παράλειψη ή ανοχή που επιφέρει ζημία σε μια πλευρά και παράνομο περιουσιακό όφελος στην άλλη πλευρά.

Η παροχή προστασίας είναι η βασική μορφή των εκβιαστών, καθώς επίσης και οι απαγωγές με σκοπό την ζήτηση λύτρων από την οικογένεια που είναι ένα φαινόμενο που εμφανίζεται κυρίως σε αλλοδαπές ομάδες. (Εκθεση Ελ. Αστυνομίας 2021)

Πολύ διαδεδομένη είναι και η πρακτική κλοπής ή η απόκτηση με παράνομο τρόπο προσωπικών δεδομένων και στη συνέχεια η άσκηση εκβιασμού προκειμένου να μην προχωρήσουν σε δημοσιοποίηση των απόρρητων αυτών στοιχείων που συλλέχθηκαν. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπως είναι η δημιουργία καρτέλ, όπου οι παράνομες πράξεις δεν είναι εύκολο να τυποποιηθούν νομικά με αποτέλεσμα μέσω αυτής της πρακτικής να εκφεύγουν του ποινικοκατασταλτικού συστήματος. Για παράδειγμα, η συγκρότηση καρτέλ στα αγροτικά προϊόντα με σκοπό τον έλεγχο των τιμών και την απόκτηση αυξημένου οικονομικού οφέλους για τους μεσάζοντες και τους λοιπούς παράγοντες της παράνομης αυτής της σύμπραξης είναι ένα σύνηθες φαινόμενο. (Σταμούλη, 2018, σελ.229)

Αυτό είναι και το διακύβευμα του ελέγχου των αγορών στον ελληνικό χώρο. Οι εκβιάσεις έχουν να κάνουν κυρίως με τους επιχειρηματίες της νύχτας και ο σκοπός τους είναι να έχουν οικονομικές απολαβές ή άλλα οφέλη από νόμιμες επιχειρήσεις εστίασης και νυχτερινής διασκέδασης με αντάλλαγμα την παροχή προστασίας. Η αναγκαστική συνεργασία του ατόμου που εκβιάζεται είναι ένα σύνηθες φαινόμενο. Πολλές φορές αυτές οι πρακτικές συνδέονται από κλοπή των οχημάτων των παραπάνω επιχειρηματιών με τη συνακόλουθη απαίτηση για λύτρα προκειμένου να επιστραφούν. (Αντωνόπουλος & Παπανικολάου, 2016)

Όταν συμβαίνουν τα παραπάνω φαινόμενα σε μια κοινωνία υπάρχει σοβαρή απορρύθμιση στις αγορές, καθώς χάνεται η αυτοτέλεια και η αυτονομία. Αυτός είναι και ο τρόπος που εγκαθίσταται μια δομική ιεραρχία στις μέχρι πρότινος ελεύθερες αγορές που εξυπηρετεί και διευκολύνει τη συγκέντρωση του πλουτισμού σε λίγους. Οι φορείς αυτοί μπορούν να διατηρήσουν την οικονομική ισχύ για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμη και να την μεταβιβάσουν στις επόμενες γενιές και έτσι τα μονοπώλια να θεμελιωθούν με ισχυρές βάσεις. Με τον ίδιο τρόπο επιτυγχάνεται και η διαφθορά στην πολιτική, για την οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. (Hirschfeld, σελ. 27-29)

3.7 Η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Ως ξέπλυμα μαύρου χρήματος (Money Laundering) ορίζεται η διαδικασία με την οποία τα έσοδα που αποκτήθηκαν από τις παράνομες και εγκληματικές ενέργειες τοποθετούνται

στην νόμιμη οικονομία, όπως το χρηματοπιστωτικό σύστημα, σε ακίνητα ή σε άλλα περιουσιακά στοιχεία. Σύμφωνα με τον Ruggiero, αυτή η συγκεκριμένη πρακτική είναι οικονομικό έγκλημα και θεωρείται ότι λειτουργεί επικουρικά και ως παρακλάδι του οργανωμένου εγκλήματος.

Οι παράνομες αγορές χρειάζονται αυτό το στοιχείο του ξεπλύματος για να επιβιώνουν και να αναπτύσσονται. Οι τράπεζες είναι το βασικό όχημα μέσω του οποίου γίνονται παραδοσιακά το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Στις περιπτώσεις που αφορούσαν σε καταθέσεις μεγάλων χρηματικών ποσών, οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να αναφέρουν την ύποπτη συναλλαγή στις αρμόδιες αρχές. (Ruggiero, 2017, σελ. 200). Πλέον το νομικό πλαίσιο έχει εκσυγχρονιστεί σύμφωνα με τα νέα δεδομένα.

Όπως γίνεται σαφές, υπάρχουν αντικρουόμενοι στόχοι ανάμεσα στους παράνομους φορείς που θέλουν να αποκρύψουν την πηγή των εισοδημάτων τους και από την άλλη, στις αρμόδιες κρατικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο, την πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου. Στην περίπτωση όπου οι ως άνω κρατικοί φορείς και θεσμοί που είναι υπεύθυνοι για τη συνολικό έλεγχο και παρακολούθηση του φαινομένου είναι και αυτοί διεφθαρμένοι ή ασκούν μια πιο χαλαρή πολιτική πάνω στο ζήτημα, τότε τα συμφέροντα των δύο πλευρών συγκλίνουν. (Savona 46 σελίδα)

Υπάρχουν διάφορες παράμετροι που σχετίζονται με την ανάγκη των εγκληματιών να μετακυλήσουν τα παράνομα έσοδά τους στη νόμιμη οικονομία: α) το ύψος των εσόδων που συσσωρεύονται από τις εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς επίσης και ο βαθμός ρευστότητας, β) η επιθυμία των εγκληματιών να διεισδύσουν στη νόμιμη οικονομία σε μια συνεχή διαδικασία, έχοντας πάντα την ευελιξία να επιλέξουν μεταξύ των επενδύσεων στη νόμιμη και στην παράνομη οικονομία αναλόγως του βέλτιστου συνδυασμού ρίσκου και προσόδου που θα τους προσφερθεί την εκάστοτε στιγμή, γ) η μείωση του κινδύνου σύλληψης των ατόμων, σε περίπτωση που ερευνηθεί η πορεία των συναλλαγών του χρήματος, δ) η μείωση του κινδύνου κατάσχεσης και δέσμευσης των εσόδων και των προϊόντων που προέρχονται από τις παράνομες δραστηριότητες.

Καθώς οι δυο πρώτες παράμετροι αφορούν τη δομή, τη δράση και τη χρονική διάρκεια της εγκληματικής οργάνωσης οι επόμενες δύο έχουν να κάνουν με τη νομοθετική και την ανακριτική πλευρά της κυβερνητικής πολιτικής. Όπως είναι επόμενο, η εξέλιξη της μιας πλευράς του οργανωμένου εγκλήματος και της ανάγκης για ξέπλυμα μαύρου χρήματος,

οδηγεί τη νομοθεσία στη λήψη πιο αποτελεσματικών μέτρων. Ακολούθως η υιοθέτηση πιο αποτελεσματικών και εξελιγμένων μέτρων ακολουθείται από πιο εξελιγμένες μορφές ξεπλύματος που εφευρίσκουν οι εγκληματίες προκειμένου να βρίσκονται πάντα ένα βήμα μπροστά. (Savona, 2005, σελ. 46,47)

Μια μέθοδος που χρησιμοποιείται από τους εγκληματίες για να αποφεύγουν τα ραντάρ των ελέγχων είναι η διάσπαση των μεγάλων ποσών σε μικρότερα που δεν θα προκαλούν υποψίες. Αυτή η πρακτική ονομάζεται *smurfing* και οι οργανωμένες ομάδες τη χρησιμοποιούν για να αποφύγουν να εγείρουν υποψίες και ελέγχους. Οι φάσεις που συνήθως περνούν για να ξεπλύνουν τα χρήματα των εγκληματιών είναι αρχικά η απομάκρυνση των παράνομα αποκτηθέντων ποσών από τη θέση τους ως παράνομα. Στη συνέχεια παρατηρείται η διαστρωμάτωσή τους μέσω πολλών και πολυποίκιλων μικρών συναλλαγών που αποκρύπτουν την πηγή τους και τέλος επιχειρείται η ένταξή τους στη νόμιμη οικονομία. (Ruggiero, 2017, σελ. 200 -205)

Μια άλλη διαδεδομένη μέθοδος που χρησιμοποιείται για αυτό το σκοπό είναι και τα καζίνο που ενίοτε ιδρύονται από εγκληματικές ομάδες για αυτό καθαυτό το σκοπό του ξεπλύματος. Ακόμη, το ξέπλυμα μπορεί να ολοκληρωθεί μέσω της αγοραπωλησίας έργων τέχνης επειδή είναι ένας χώρος που διακινούνται μεγάλα χρηματικά ποσά στα πλαίσια πάντα της εμπιστοσύνης και της μυστικότητας που χαρακτηρίζει τον χώρο αυτόν.

Μια ακόμη οπτική που αναδύεται από αυτή τη διαδικασία είναι και η αντίθετη ροή των χρημάτων από τη νόμιμη οικονομία προς το οργανωμένο έγκλημα. Αυτό συμβαίνει όταν σε κάποιες περιπτώσεις και για λόγους φοροαποφυγής πρέπει να αποσιωπηθούν εισοδήματα που προέκυψαν από τη νόμιμη οικονομία και να βγουν από το σύστημα έχοντας ως τελική κατεύθυνση την παράνομη οικονομία, (Ruggiero, 2017, σελ. 201-205)

Σε συνέχεια των παραπάνω πρέπει να σημειώσουμε τη δημιουργία φορολογικών παραδείσων που έδωσαν απάντηση στη ζήτηση αυτή για απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων. Οι φορολογικοί παράδεισοι έχουν προσελκύσει παγκοσμίως κεφάλαια μεγάλου ύψους, εγγνώμενοι το απόρρητο και δίνοντας άλλοθι στα παράνομα κεφάλαια. Αυτή η πρακτική έχει αποτέλεσμα καθώς υπάρχει αποσύνδεση από τον πραγματικό τόπο που έγιναν οι παράνομες οικονομικές συναλλαγές και επίσης υπάρχει αποσύνδεση από τον πραγματικό ιδιοκτήτη των κεφαλαίων αυτών που κατέφθασαν στον φορολογικό παράδεισο. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι θα πρέπει η διαδικασία

ενσωμάτωσης των κεφαλαίων στο νέο σύστημα να είναι μια εύκολη διαδικασία αφομοίωσης σε μια οικονομία που θεωρείται νόμιμη, όπως για παράδειγμα μέσω της πρακτικής της αγοραπωλησίας ακινήτων.(Palan, 2009)

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε τη δημιουργία της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης Financial Action Task Force (FATF) που έλαβε χώρα στα πλαίσια της συνάντησης των G7 το 1989. Η συγκεκριμένη δράση δεν έχει καθορισμένη νομική υπόσταση και είναι καθοδηγούμενη από την ηγετική ομάδα πλέον των G20. Βέβαια η δράση της FATF περιορίζεται στη χάραξη μόνο κατευθυντήριων γραμμών και λείπει το στοιχείο της έμπρακτης παροχής συμβουλών, όπως επίσης δεν μπορεί να αποφασίζει για διώξεις ή να επιβάλει κυρώσεις στους παραβάτες. Καθώς δεν υπάρχει καμιά δέσμευση της ομάδας αυτής για λογοδοσία σε κάποιον δημόσιο φορέα εθνικό ή διακρατικό, ούτε όμως και έχει υποχρέωση συμπόρευσης με τις διεθνείς συμβάσεις παραμένουν κάποια σκιώδη κενά στα πλαίσια του περιβάλλοντός της, Επίσης σημειώνεται και η έλλειψη δημοσιότητας στις αποφάσεις και τα έγγραφα της. (Βασιλαντωνόπουλου, 2019, σελ. 236-264)

Κεφάλαιο 4 : Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα

4.1 Ιστορικά στοιχεία από τα πρώτα χρόνια της σύστασης του Ελληνικού κράτους

Αν πάμε να δούμε ιστορικά την ανάπτυξη του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος, θα πρέπει να ξεκινήσουμε τη μελέτη από τις απαρχές της εγκαθίδρυσής του Ελληνικού Κράτους και πιο συγκεκριμένα από τη δεκαετία του 1850 και μετά. Εκείνη είναι η εποχή που απασχολεί έντονα το ζήτημα της ληστείας ως εγκληματικό φαινόμενο στην ύπαιθρο και στην ελληνική αγροτοποικμενική κοινωνία.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η ληστεία και πιο συγκεκριμένα οι ληστές απολάμβαναν τη στήριξη μεγάλου μέρους του πληθυσμού και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπορούν να εντάσσονται στο κοινωνικό σύνολο με άνεση, να ενσωματώνονται και να μην περιθωριοποιούνται. Επίσης βλέπουμε την εποχή εκείνη να αναπτύσσονται σχέσεις και συνεργασίες ανάμεσα στις άτυπες και ένοπλες ομάδες των ληστών με τη νόμιμη οικονομία εκείνης της εποχής που ήταν τα τσελιγκάτα. Η συνεργασία αυτή λάμβανε χώρα με γνώμονα ιδίως τα ζητήματα ασφαλείας και επιβίωσης αλλά και ζητήματα κύρους και εξουσίας. (Βιδάλη, 2007, σελ.311-312)

Όταν οι βοσκότοποι χαρακτηρίστηκαν από το κράτος ως εθνική γή και διαβιβάστηκε η αρμοδιότητα τους τοπικούς άρχοντες προκειμένου να τα διαχειρίζονται, προέκυψε η ανάγκη να μισθώνουν εκτάσεις στα τσελιγκάτα για να γίνεται η χρήση για τη βοσκή των ζώων τους. Αυτή είναι και η απαρχή των ανταλλακτικών σχέσεων μεταξύ τους. Έτσι, πολύ απλά θεμελιώνεται ένα δίκτυο πελατειακών σχέσεων μέσα στο οποίο συναντάμε δράσεις που υιοθετεί το οργανωμένο έγκλημα με εκβιασμούς, δωροδοκία, παροχή προστασίας και ευρύτερης παραοικονομίας, με απώτερο σκοπό να ικανοποιηθεί η ανάγκη εύρεσης βοσκοτόπων. (Βιδάλη, 2007, σελ. 313)

4.2 Το θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Περνώντας στα διάφορα στάδια της πολυτάραχης ιστορίας της Ελλάδας με κομβικούς σταθμούς την προσάρτηση νέων εδαφών, τον εμφύλιο πόλεμο, τις δικτατορίες και τη μετανάστευση, παρατηρούμε την εξέλιξη και την ανάπτυξη του πελατειακού και κομματικού συστήματος που έπαιξε ρόλο στην κοινωνική αναπαραγωγή της χώρας.

Οι πρώτες επίσημες πηγές καταγραφής του Οργανωμένου Εγκλήματος που έχουμε στην Ελλάδα και τα πρώτα στατιστικά στοιχεία ξεκινούν από το 1998 αλλά κρίνονται μάλλον ανεπαρκή για να καταγράψουν το φαινόμενο. Οι επίσημες εκθέσεις οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα σιγά σιγά αρχίζουν να αποκτούν πιο εποικοδομητικό χαρακτήρα. Η εγκληματικότητα λοιπόν του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

α) Η παράνομη διακίνηση μεταναστών. Η γεωπολιτική θέση της χώρας και η γραφική της μορφολογία βοηθάει στη δράση των δικτύων που βρίσκονται εντός των συνόρων, τα οποία συνεργάζονται με άλλα δίκτυα που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες όπως η Τουρκία, οι ανατολικές χώρες της βαλκανικής χερσονήσου και η Μέση Ανατολή. Τα δίκτυα αυτά έχουν σκοπό να διαβρώσουν τις αρμόδιες διωκτικές αρχές,

β) Η εμπορία ανθρώπων, κυρίως γυναικών, με σκοπό να εκδίδονται (trafficking) αλλά και η εκμετάλλευση του εργατικού δυναμικού και ανηλίκων με εμπλοκή ελληνικών, αλβανικών, βουλγαρικών, ρωσικών και τουρκικών ομάδων.

γ) Η διακίνηση ναρκωτικών. Πραγματοποιείται μέσω των Βαλκανίων από τα χερσαία σύνορα και μέσω της ναυτιλίας από τις χώρες της Νοτίου Αμερικής.

δ) Η εμπορία κλεμμένων οχημάτων με διαδρομές από τη Δυτική Ευρώπη προς την ανατολικές χώρες και τις χώρες της Ασίας, αλλά και μέσα στο εσωτερικό της Ελλάδας.

ε) Η παράνομη διακίνηση καπνικών. Η κατεύθυνση της πορείας της συγκεκριμένης διακίνησης είναι προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και η Ελλάδα χαρακτηρίζεται κυρίως ως χώρα διέλευσης και όχι τόσο ως χώρα προορισμού.

στ) Οι απάτες και οι πλαστογραφίες που προορίζονται για εξαπάτηση των τραπεζικών ιδρυμάτων, αλλά και για την εξυπηρέτηση της παράνομης μετανάστευσης με πλαστά έγγραφα.

ζ) Τα πολιτιστικά αγαθά μαζί με την αρχαιοκαπηλία αντικειμένων της αρχαίας ιστορίας της Ελλάδος και η προώθησή τους στο εξωτερικό.

η) Οι εκβιάσεις, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο, κυρίως με την παροχή προστασίας σε καταστήματα εστίασης και νυχτερινής διασκέδασης.

θ) Οι κλοπές και οι ληστείες, με τη μορφή του οργανωμένου εγκλήματος που δρουν σε μεγάλα αστικά κέντρα.

ι) Η κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι πλέον τα απομιμητικά προϊόντα.

ια) Η παιδική πορνογραφία η οποία λαμβάνει χώρα μέσω του Διαδικτύου. (Αντωνόπουλος, 2016)

Την χρονική περίοδο από το 2000 έως το 2009 στην Ελλάδα το οικονομικό περιβάλλον ήταν ιδιαίτερος δύσκολο και δύσκαμπτο, με τους ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας να πέφτουν δραματικά. Αργότερα η διαπίστωση της διόγκωσης του ελλείμματος της χώρας επέφερε την είσοδό της στις μνημονιακές πολιτικές, με ραγδαία περικοπή μισθών συντάξεων και θέσεων εργασίας και ταυτόχρονη αύξηση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας.

Μέσα σε αυτό το προβληματικό περιβάλλον, πλήθος παθογενειών δεν κατάφεραν να κρατήσουν όρθια τη μεσαία επιχειρηματικότητα, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα την αδήλωτη εργασία, την ισχυροποίηση των καρτέλ, την αισχροκέρδεια στα βασικά αγαθά και άλλα. (Αντωνόπουλος, 2019, σελ. 243)

Μετά από όλα αυτά, γίνεται φανερό ότι σε συνθήκες βαθιάς κρίσης υπάρχει μια επιλογή στους επιχειρηματίες της νόμιμης οικονομίας που βάζονται από την δυστοκία του οικονομικού περιβάλλοντος και αυτή είναι η συμμετοχή τους σε κάποια παράνομη δράση. Η άλλη εναλλακτική που δυστυχώς έχουν είναι να κλείσουν την επιχείρησή τους και να έρθουν αντιμέτωποι με τη φτώχεια και την απώλεια της κοινωνικής τους θέσης. (Αντωνόπουλος, 2019, σελ. 252)

Αυτή τη στιγμή η κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα στο ζήτημα της εγκληματικότητας που εξετάζουμε, αποτυπώνεται περιοδικά στις εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα και στις εκθέσεις εκτίμησης κινδύνου. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκθέσεις, το οργανωμένο έγκλημα γίνεται ορατό μέσα από τις εξής δραστηριότητες: νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες

δραστηριότητες, ναρκωτικά, όπλα και πυρομαχικά, διακίνηση μεταναστών, εμπορία ανθρώπων, λαθρεμπόριο προϊόντων, παραβάσεις διανοητικής ιδιοκτησίας, παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών, εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, εκβιάσεις, οργανωμένες απάτες, πλαστογραφία και παραχάραξη.

Για το 2024 συνολικά δραστηριοποιήθηκαν 510 εγκληματικές ομάδες, οι οποίες αριθμούσαν 3369 μέλη. Τα κέρδη που αποκόμισαν υπερβαίνουν τα 181 εκατομμύρια ευρώ και οι εγκληματικές ομάδες χρησιμοποιούν με ολοένα και αυξανόμενο ρυθμό το Διαδίκτυο και την τεχνολογία προκειμένου να διευκολύνουν τις δράσεις τους και να προσελκύσουν υποψήφια θύματα. (Εκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ.56)

Η σχέση των νόμιμων επιχειρήσεων που εμπλέκονται με την παρανομία, ή αν το θέσουμε διαφορετικά, η επιτεινόμενη χρήση νομότυπων μορφών από το οργανωμένο έγκλημα για το έτος 2024 υπερβαίνει το 70% των εγκληματικών ομάδων. Η παραπάνω δράση έγινε για λόγους εκμετάλλευσης της νόμιμης πρόσοψης των επιχειρήσεων προκειμένου να αποφύγουν τις διωκτικές αρχές. Αυτό ή γίνεται με πολυποίκιλες μεθόδους και πρακτικές προκειμένου να σβήνονται τα ίχνη των κινήσεων τους, όπως παράδειγμα η χρήση μισθωμένων αυτοκινήτων και καταλυμάτων και όχι ιδιόκτητων, η χρήση εταιρειών μεταφοράς στη διακίνηση κλοπιμαίων σε νόμιμα καταστήματα και άλλα. (Εκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024)

4.3 Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα

Κομβικής σημασίας είναι να αναφέρουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν το σοβαρό και το οργανωμένο έγκλημα πριν αναφερθούμε στην παρούσα κατάσταση. Όπως γίνεται αντιληπτό, υπάρχει πλήθος εγκληματογόνων παραγόντων που δεν είναι άμεσα σχετιζόμενοι με την εγκληματική δράση. Έτσι υπάρχουν κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνιστώσες που ενώ είναι συνδεδεμένες με τη νόμιμη οικονομία, δημιουργούν συνθήκες συνεργασίας προς την επίτευξη ολοένα και υψηλότερου κέρδους. Τέτοιοι παράγοντες είναι γεωπολιτικοί, οικονομικοί όπως επίσης και παράγοντες που έχουν να κάνουν με την ισχύουσα νομοθεσία και την τεχνολογική ανάπτυξη.

- Γεωπολιτικοί παράγοντες

Η θέση της Ελλάδας έχει κομβικό ρόλο στην ανάπτυξη της εγκληματικότητας στις περισσότερες μορφές που αυτό έχει και αναφέρθηκαν παραπάνω. Εκτός από σταυροδρόμι πολιτισμών, όπως συνηθίζεται να αποκαλείται η χώρα μας, αποτελεί και σταυροδρόμι εγκληματικότητας. Με πολλά χερσαία και θαλάσσια σύνορα και γειτονικές χώρες, όπως η Αλβανία, η Τουρκία, η Βουλγαρία και τα Βαλκάνια γενικότερα ευνοείται η διακίνηση παράνομων προϊόντων ακόμη και ανθρώπων. Η πολιτική αστάθεια και οι ένοπλες συγκρούσεις στην ευρύτερη περιοχή γύρω από τη χώρα μας, δίνουν την ώθηση στους ανθρώπους να μετακινηθούν παράνομα. Επίσης, η διαφθορά των κρατικών λειτουργών σε χώρες που έχουν παράδοση στην παραγωγή ναρκωτικών ουσιών είναι αυτή που έμμεσα συντηρεί και αναπαράγει το σύστημα των παράνομων διακινήσεων.

Οι χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης αποτελούν πόλο έλξης λόγω των σταθερών πολιτικοοικονομικών συνθηκών που επικρατούν στο εσωτερικό τους αλλά και στις διακρατικές τους σχέσεις λόγω της ελεύθερης μετακίνησης μεταξύ των χωρών των κρατών μελών. Το ολοένα και αυξανόμενο μεταναστευτικό στοιχείο στις χώρες αυτές ενισχύει ιδιαίτερα την τάση αυτή. Όλα αυτά καθιστούν τη χώρα μας μια από τις λίγες ελεγχόμενες πύλες εισόδου από τις ανατολικές χώρες της Ασίας και τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ. (Εκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ. 9)

- Οικονομικοί παράγοντες

Στους οικονομικούς παράγοντες δεν θα μπορούσε να μην αναφερθεί η εγγενής τάση των νέων σύγχρονων τρόπων της οργάνωσης της ελεύθερης αγοράς για την επίτευξη ολοένα και μεγαλύτερου κέρδους που ωθεί τους εγκληματίες να ανακαλύψουν νέες μορφές δράσης για να εισχωρήσουν στις νόμιμες αυτές δομές της κοινωνίας προκειμένου να καταφέρουν τον παραπάνω στόχο.

Η επιβολή από τα κράτη υψηλών φόρων και άλλων δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων σε ορισμένα νομίμως διακινούμενα προϊόντα, όπως τα καύσιμα, τα αλκοολούχα ποτά και τα καπνικά έχει δύο μορφές ανάγνωσης. Πρώτον, δημιουργεί την αύξηση της ζήτησης για φθηνά προϊόντα ακόμη και αν είναι παράνομα. Από την άλλη πλευρά βλέπουμε την προσπάθεια των εγκληματικών ομάδων να προσπαθούν να καλύψουν αυτή τη ζήτηση των καταναλωτών, προχωρώντας σε σωρεία εγκληματικών δράσεων που έχουν να κάνουν με

την παράνομη παραγωγή και διακίνηση. Όπως είναι επόμενο με αυτόν τον τρόπο αυξάνουν την παραπάνω ζήτηση. (Εκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ. 9)

- **Ισχύουσα νομοθεσία και διακυβέρνηση**

Η νομοθεσία είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες, καθώς είναι αυτή που οριοθετεί το έγκλημα. Μέσα από την ύπαρξη κενών σε πολλές ρυθμίσεις όπως είναι για παράδειγμα η νομοθεσία για τα όπλα καθώς επίσης και εξαιτίας πληθώρας παθογενειών, όπως η γραφειοκρατία και η υποστελέχωση των αρχών που είναι επιφορτισμένες με την επιβολή του νόμου και την καταστολή. Δεν είναι άσχετο το γεγονός της έλλειψης σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων και της έλλειψης στόχευσης για εντατικοποίηση των συνοριακών ελέγχων ενισχύουν την τάση που έχουν οι εγκληματικές ομάδες να επεκτείνουν τη δράση τους. (Εκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ.10)

Σε όλες τις παραπάνω ελλείψεις της κρατικής μηχανής έρχεται να προστεθεί και ο αδύναμος εσωτερικός έλεγχος που υπάρχει στους περισσότερους κρατικούς οργανισμούς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του φαινομένου. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου όπου αυτή είναι ορατή επηρεάζει τον τρόπο διοίκησης των οργανισμών και των λήψεων αποφάσεων. Οι πρώτες θεωρίες που εμφανίστηκαν στην επιστημονική κοινότητα σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου έχουν εμπλουτιστεί και έχουν αναπαραχθεί, καθώς ακολουθούν τη δυναμική εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου, της δομής και της λειτουργίας του εσωτερικού αυτού ελέγχου.

Χαρακτηριστική είναι η θεωρία της αντιπροσώπευσης, Agency theory, που παρουσιάζει τη σχέση ανάμεσα στους πολίτες και τους κρατικούς λειτουργούς ως μια σχέση μεταξύ εντολοδόχου και εντολέα όπου υπάρχει έντονο το ενδεχόμενο διαφθοράς. Επίσης σύμφωνα με τη θεωρία της διοίκησης Managerial theory, γίνεται σαφές ότι χωρίς ισχυρό εσωτερικό έλεγχο υπάρχει πιθανότητα χειραγώγησης των κερδών και των ανακρίβειών των οικονομικών καταστάσεων μέσα σε ένα οργανισμό λόγω των διαφορετικών συμφερόντων των διευθυντών που διοικούν και των μετόχων που είναι οι ιδιοκτήτες. Ταυτόχρονα, η θεωρία της οργανωσιακής συμπεριφοράς αναδεικνύει το αποτέλεσμα της σύνθεσης των αποφάσεων και των στόχων ως ένα αποτέλεσμα που δέχεται πολύπλευρες επιρροές από εργαζόμενους, διευθυντές, πελάτες και προμηθευτές. Τέλος στη θεωρία των παραγωγικών πόρων που αντιμετωπίζει τους φυσικούς, τους υλικούς, τους ανθρώπινους

αλλά και άλλους πόρους ως έχοντες ζωτική σημασία στη στρατηγική διοίκηση αναδεικνύονται ανάλογα θέματα επιρροής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. (Pappa et al., 2025) Έτσι λοιπόν, με βάση και τις θεωρίες που αναφέρθηκαν , ο αδύναμος εσωτερικός έλεγχος που υπάρχει σε πολλούς κρατικούς οργανισμούς στη σύγχρονη μεταμνημονιακή Ελλάδα, επιτρέπει την γέννηση και την ανάπτυξη του φαινομένου της διαφθοράς και γενικότερα του οργανωμένου εγκλήματος.

- Ανάπτυξη της τεχνολογίας

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας σαφώς και δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο για την πρόοδο των κοινωνιών προς το καλύτερο. Η ανωνυμία του Διαδικτύου είναι ένα ισχυρό όπλο που πολλοί τείνουν να το χρησιμοποιήσουν ποικιλοτρόπως για την εξυπηρέτηση των παράνομων σκοπών τους. Η εύρεση υποψήφιων θυμάτων και η εξ αποστάσεως δράση με υψηλό βαθμό αθεατότητας προκαλεί θετικά τους εγκληματίες. Ευρύτερα θέματα κυβερνοασφάλειας δεν είναι ευρέως γνωστά και αντιληπτά από τη μεγάλη μερίδα της κοινωνίας, με αποτέλεσμα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να καθίστανται επικίνδυνα. Έννοιες όπως το spamming και το phishing έχουν ενταχθεί στην καθημερινή πρακτική της απάτης μέσω των νέων τεχνολογιών. Η απόκρυψη των στοιχείων των δραστών από εφαρμογές όπως το Darknet βοηθάει τα εγκληματικά δίκτυα στην κατεύθυνση αυτή. Νέες νόμιμες πρακτικές που διενεργούνται μέσω του Διαδικτύου, όπως είναι οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί, αποτελούν τομείς όπου θέλουν να εισχωρήσουν οι εγκληματικές ομάδες.

Η παρακολούθηση ανθρώπων ως στόχων από το οργανωμένο έγκλημα πλέον είναι πιο προσιτή διαδικασία με τη χρήση της τεχνολογίας, όπως και ηλεκτρονική πλαστογραφία. Η κλοπή οχημάτων έχει λάβει άλλη μορφή με τις ηλεκτρονικές τεχνολογίες keyless ή immobilizer. Ισχυρότερες πρακτικές κρυπτογράφησης και αύξηση του όγκου των δεδομένων εξυπηρετεί στην υπονόμηση και δυσχέρεια του έργου των ελεγκτικών και διωκτικών αρχών και δημιουργεί νέες μορφές κινδύνου για κυβερνοεπιθέσεις και άλλα σχετικά εγκλήματα. Στον αντίποδα έχουμε πολλές περιπτώσεις που οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν στην εξάρθρωση των εγκληματικών δράσεων μέσω και της παρακολούθησης των χρηματοδοτικών ροών. (Έκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ 10)

- **Κοινωνικοί παράγοντες**

Πλήθος κοινωνικών παραγόντων, όπως είναι η σύνθεση του πληθυσμού, η ηλικία, η κοινωνική διαστρωμάτωση με την εκτεταμένη ανεργία και την αυξημένη μετανάστευση ευνοεί την ανάπτυξη περιθωριακών ομάδων που αυξάνουν την εγκληματικότητα. Από την άλλη πλευρά, ο κοινωνικός αυτοματισμός και η ανοχή της κοινωνίας απέναντι σε εγκλήματα που δεν έχουν ορατές και ξεκάθαρα αντιληπτές συνέπειες, όπως για παράδειγμα όταν υπάρχει άμεσο φυσικό θύμα, αυξάνει χαρακτηριστικά τα ποσοστά της εγκληματικότητας. (Έκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ. 11)

Κεφάλαιο 5 : Μελέτη Περίπτωσης - Παράνομη Διακίνηση Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων

Στην παρακάτω μελέτη περίπτωσης θα γίνει προσπάθεια να μελετηθεί το φαινόμενο της διακίνησης πλαστών και παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων υπό το πρίσμα της συμβιωτικής σχέσης της νόμιμης με την παράνομη οικονομία σε μία κατηγορία νόμιμων προϊόντων.

Μετά το τέλος της μελέτης θα έχει γίνει αντιληπτό το παραπάνω φαινόμενο που αναπτύχθηκε θεωρητικά στο πρώτο μέρος του παρόντος πονήματος και θα έχει υποστηριχθεί η θεωρητική προσέγγιση του οργανωμένου εγκλήματος και της συμβίωσης μέσα από το παράδειγμά ενός μεμονωμένου κλάδου. Ο συγκεκριμένος κλάδος των φυτοπροστατευτικών προϊόντων επιλέχθηκε καθώς αποτελεί νέο πεδίο δράσης για το οργανωμένο έγκλημα με εντεινόμενη εξάπλωση τα τελευταία χρόνια και διαφέρει από άλλους τομείς του οργανωμένου εγκλήματος, όπως είναι η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ή ακόμη και ανθρώπων επειδή ακριβώς πρόκειται για κατεξοχήν νόμιμο προϊόν που χρειάζεται για την ανάπτυξη της καλλιέργειας βασικών αγαθών για την ύπαιθρο, την αγροτική παραγωγή και κατ' επέκταση για την οικονομία των χωρών.

Ταυτόχρονα διαφέρει από άλλους κλάδους νόμιμων αγαθών που έχει παραδοσιακά διεισδύσει το οργανωμένο έγκλημα, όπως είναι το παράνομο εμπόριο τσιγάρων και άλλων καπνικών προϊόντων, αλκοολούχων ποτών, πετρελαιοειδών καυσίμων και άλλων ενεργειακών προϊόντων όπως τα υγραέρια και το βιοντίζελ, επειδή αναδεικνύει στο μέγιστο βαθμό την εξάπλωση του φαινομένου και σε πιο αναγκαίους και βασικούς κλάδους της οικονομικής ζωής και την επιβεβαίωση της θεωρίας της συμβιωτικής σχέσης με την παράνομη οικονομία.

Στο τέλος θα παρουσιαστούν προτάσεις που έχουν υποστηριχθεί από ειδικούς και αρμόδιους θεσμικούς φορείς που ερευνούν το ζήτημα προκειμένου να ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις του. Εκείνο που πρέπει να σημειώσουμε είναι ότι η παράνομη διακίνηση πλαστών φυτοπροστατευτικών προϊόντων εμπίπτει στο γενικότερο πλαίσιο των περιβαλλοντολογικών εγκλημάτων που αρχίζει να απασχολεί την παγκόσμια και Ευρωπαϊκή κυρίως κοινότητα τα τελευταία χρόνια.

Παράλληλα, εμπίπτει και στην κατηγορία του παράνομου εμπορίου απομιμητικών προϊόντων, που επίσης έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις κατέχοντας μεγάλα ποσοστά του παγκόσμιου τζίρου με πολύ σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις σύγχρονες οικονομίες.

5.1 Εννοιολογικό πλαίσιο και κατηγορίες των παράνομων

φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Αρχικά θα πρέπει να καθορίσουμε τι αφορά η περίπτωση που θα μελετήσουμε και τι ακριβώς εννοούμε όταν λέμε πλαστά και παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Γενικά ως επιτρεπόμενα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, αναγνωρίζουμε όσα έχουν λάβει έγκριση από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων. Σύμφωνα με τον Ελληνικό Σύνδεσμο Φυτοπροστασίας (Ε.Σ.Υ.Φ.) υπάρχουν οι παρακάτω κατηγορίες παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων: α) προϊόντα με απαγορευμένη δραστική ουσία που συνεχίζουν να κυκλοφορούν εκτός περιόδου εξάντλησης των αποθεμάτων, β) σκευάσματα που έχουν ανακληθεί (εκτός περιόδου εξάντλησης αποθεμάτων), γ) πλαστά προϊόντα, δ) προϊόντα με διαφορετικά χαρακτηριστικά στοιχεία (σύσταση, είδος προϊόντος κ.λ.π.) από ότι αναγράφεται στην ετικέτα, ε) παράνομες εισαγωγές και παράνομη διακίνηση, προϊόντα που εισάγονται από χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς να ακολουθούνται οι διαδικασίες του παράλληλου εμπορίου ή οι εισαγωγές από τρίτες χώρες. (ΕΣΥΦ)

Σύμφωνα με τα παραπάνω, δύο είναι οι ευρύτερες ομάδες που συναντάμε τα παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα: α) στις παράνομες εισαγωγές και στην παράνομη διακίνηση, εισαγωγές από τρίτες χώρες και αφορά σε σκευάσματα που έχουν ανακληθεί λόγω του ότι περιείχαν κάποια απαγορευμένη δραστική ουσία καθώς επίσης και σκευάσματα που επιτρέπονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά με ξενόγλωσση ετικέτα, β) πλαστά προϊόντα τα οποία πράγματι δύναται να περιέχουν διαφορετικές δραστικές ουσίες από τα αυθεντικά, άλλες βοηθητικές ουσίες, φθηνούς διαλύτες και διάφορες προσμίξεις. Αυτά τα προϊόντα μπορεί να είναι εξελιγμένα αντίγραφα αυτών που διακινούνται νόμιμα. Πιο συγκεκριμένα ενδέχεται να φέρουν μια πιστή αντιγραφή της ετικέτας που φέρει το αντίστοιχο νόμιμο προϊόν και είναι εξαιρετικά δύσκολο να μπορέσει κάποιος να τη διαχωρίσει από την αυθεντική ή β) χαμηλής ποιότητας σκευάσματα τα οποία μπορεί να μην περιέχουν καθόλου δραστική ουσία. (ΕΣΥΦ)

Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα, διαπιστώνουμε και τις επιπλέον κατηγορίες των επαναπροσδιοριζόμενων προϊόντων - relabeled και των αναβαθμιζόμενων - unlabeled προϊόντων που αφορούν σε περιπτώσεις όπου σκόπιμα παρουσιάζουν ένα ψευδές προϊόν για να παραπλανήσουν το κοινό και να αποφύγουν τους ελέγχους. Επίσης, γίνεται προσπάθεια από τους παραβάτες να αναβαθμίσουν δολίως και τεχνηέντως κάποια προϊόντα και να τα παρουσιάσουν ως καλύτερα σε απόδοση και πιο ακριβά εξαιτίας της δήθεν βελτιωμένης τους έκδοσης παραπλανώντας με αυτό τον τρόπο τους αγοραστές. Μαζί με τα παραπάνω έχουμε να προσθέσουμε και την πρακτική της επαναχρησιμοποίησης και επαναπλήρωσης των νόμιμων δοχείων, καθώς και αυτή η πρακτική αφήνει πλήθος αρνητικών επιπτώσεων. Ο λόγος που προτιμούν αυτή τη μέθοδο διακίνησης τα παράνομα δίκτυα είναι επειδή υπάρχει η αντίστοιχη ζήτηση από ανενημέρωτους χρήστες που προτιμούν να προμηθεύονται τα φυτοφάρμακα χύδην σε επαναχρησιμοποιούμενα δοχεία λόγω του χαμηλότερου κόστους τους (UNICRI, 2016, σελ. 17)

Το παράλληλο εμπόριο πλήττει επίσης τα νόμιμα δίκτυα διακίνησης, καθώς οι επιτήδριοι εκμεταλλεύονται τα κενά στη νομοθεσία περί παράλληλου εμπορίου και οι διακινήσεις και οι παραλαβές από ένα κράτος σε ένα άλλο γίνονται μεμονωμένα από τους εμπόρους και χωρίς την ομπρέλα του νόμου εισαγωγέα. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις πρόκειται για αντίγραφα - γενόσημα των νόμιμων προϊόντων που κατά περίπτωση έχουν επισκευαστεί και πωληθεί ως επώνυμα προϊόντα. (Fishel, 2009, σελ.3)

5.2 Το νομικό πλαίσιο που διέπει τα παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 28 του Κανονισμού (ΕΚ) με αριθμό 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «ένα φυτοπροστατευτικό προϊόν δεν διατίθεται στην αγορά ούτε χρησιμοποιείται αν δεν έχει αδειοδοτηθεί στο οικείο κράτος μέλος». Σύμφωνα με τον παρακάτω Κανονισμό: «Στη χώρα μας τα γεωργικά φάρμακα για να κυκλοφορήσουν πρέπει να έχουν λάβει έγκριση και άδεια από τη Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής - Τμήμα Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ΥΠ.Α.Α.Τ». Σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου 4036/2012 ΦΕΚ Α8 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, θα πρέπει τα

σκευάσματα αυτά να φέρουν ετικέτα μόνο στην ελληνική γλώσσα και η ετικέτα αυτή να είναι σύμφωνη με τα όσα ορίζονται στην αντίστοιχη έγκριση. Η αρμόδια αρχή που εκδίδει τις άδειες, σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο 4 του Ν 4036/2012 είναι η Συντονιστική Εθνική Αρχή (Σ.Ε.Α.) και στο ίδιο άρθρο καθορίζεται όλη η διαδικασία υποβολής αίτησης και έκδοσης της σχετικής άδειας.

Στον ίδιο νόμο και πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 34 καθορίζονται οι όροι παραγωγής, τυποποίησης, συσκευασίας και αποθήκευσης από τις βιομηχανίες και βιοτεχνίες παρασκευής, με την προϋπόθεση πάντα να υπάρχει σχετική καταχώρισή τους στο Μητρώο Βιομηχανιών και Βιοτεχνιών παρασκευής γεωργικών φαρμάκων. Ακόμη, στο άρθρο 35 καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες διενεργείται η εμπορία των γεωργικών φαρμάκων. Μαζί με το σχετικό Μητρώο Εμπόρων που καλύπτει την εμπορική δράση από τις εξουσιοδοτημένες επιχειρήσεις εμπορίας, πολύ σημαντικό στο ζήτημα αυτό είναι και ο Κατάλογος συγκεκριμένων σκευασμάτων που τηρείται με τη μορφή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων και βρίσκεται αναρτημένος στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. (ΥΠ.Α.Α.Τ)

5.3 Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στην Ελλάδα

Οι διοικητικές και ποινικές κυρώσεις σε περιπτώσεις που εντοπίζονται παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα στο στάδιο της διακίνησης, της χρήσης, της εμπορίας ή και της αποθήκευσης αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 10 του προαναφερόμενου Ν. 4036/2012. Αξίζει να σημειώσουμε ότι όταν υπάρχει χρήση παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ενημερώνεται και ο Ελληνικός Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) προκειμένου να προχωρήσει σε κυρώσεις που έχουν να κάνουν με την καταβολή ενισχύσεων και τη μείωσή τους κατά 20%, σύμφωνα με την εγκύκλιο 417 /2-10-2012.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 3 Ν. 4036 /2012 ΦΕΚ 8 Α όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μετά την απόφαση 1840 / 31408 ΦΕΚ 778 Β 06/03/19 «όποιος εισάγει, παρασκευάζει προς εμπορία, εμπορεύεται, κατέχει, διαθέτει καθ' οιονδήποτε τρόπο έστω και δωρεάν, ανταλλάσσει, μεταφέρει, χρησιμοποιεί ή διαφημίζει μέσα στη χώρα φυτοπροστατευτικό προϊόν για το οποίο δεν έχει χορηγηθεί άδεια διάθεσης στην αγορά ή η άδεια διάθεσής του

στην αγορά, έχει ανακληθεί ή δεν έχει χορηγηθεί άδεια παράλληλου εμπορίου ή δεν έχει χορηγηθεί άδεια πειραματισμού, τιμωρείται με πρόστιμο από 500€ έως 30.000€. Τα εν λόγω φυτοπροστατευτικά προϊόντα δεσμεύονται και επανεξάγονται στη χώρα προέλευσης όταν πρόκειται για χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ΕΕ ή επιστρέφονται στο κράτος μέλος αποστολής»

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 3 του νόμου 4036 / 2012 ΦΕΚ 8 Α, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει « όποιος εισάγει, παρασκευάζει προς εμπορία, κατέχει, διαθέτει, καθ' οιονδήποτε τρόπο έστω και δωρεάν, ανταλλάσσει, μεταφέρει, χρησιμοποιεί μέσα στη χώρα φυτοπροστατευτικό προϊόν για το οποίο δεν έχει χορηγηθεί άδεια διάθεσης στην αγορά ή του οποίου η άδεια διάθεσης στην αγορά έχει ανακληθεί ή για το οποίο δεν έχει χορηγηθεί άδεια παράλληλου εμπορίου, τιμωρείται με φυλάκιση από τρεις (3) μήνες έως ένα (1) έτος».

5.4 Επιπτώσεις του παράνομου εμπορίου φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε ραγδαία ανάπτυξη στην αγορά των χημικών για αγροτική χρήση και αυτή ήταν η αρχή όπου οι αρμόδιοι φορείς άρχισαν να μελετούν τις επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων στην υγεία, στην οικονομία και στην κοινωνία γενικότερα. Από το 1975 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (World Health Organization – WHO) ενέκρινε τη σύσταση της κατηγοριοποίησης των φυτοφαρμάκων με βάση τον κίνδυνο Recommended Classification of Pesticides by Hazard . (UNICRI, 2016, σελ. 19)

- Επιπτώσεις στον άνθρωπο

Ξεκινώντας να αναλύσουμε τις επιπτώσεις των παράνομων φυτοφαρμάκων, δεν θα μπορούσαμε παρά να μην αναδείξουμε αρχικά τους κινδύνους που αφορούν στην ανθρώπινη υγεία, η οποία μπορεί να επηρεαστεί είτε με τη χρήση και την άμεση επαφή, είτε μέσω της κατανάλωσης επικίνδυνων αγροτικών προϊόντων. Έτσι, στην πρώτη κατηγορία έχουμε κινδύνους που σχετίζονται με την επαφή, την εισπνοή ή την κατάποση του παράνομου σκευάσματος.(OECD, 2020, σελ. 10-11) Έχουν αναφερθεί προβλήματα υγείας όπως η δερματικές παθήσεις, η αιματολογική και η νευρολογική απορρύθμιση, η

διατάραξη ενδοκρινολογικών μετρήσεων, οι γενετικές αλλαγές, αναπνευστικά προβλήματα, κόμα και θάνατοι. Όπως είναι επόμενο, οι αγρότες είναι αυτοί που πλήττονται πρώτοι. (UNICRI, 2016, σελ. 19)

Από την άλλη πλευρά αντιλαμβανόμαστε την αρνητική επίπτωση που έχουν τα παράνομα φυτοφάρμακα στη διατροφική αλυσίδα με αδιευκρίνιστες διαστάσεις λόγω του ότι τα παράνομα σκευάσματα δεν υπόκεινται στους ελέγχους των αρμοδίων ελέγχων, όπως γίνεται με τα νόμιμα και επειδή είναι πιθανό στα υπολείμματα να περιέχονται άγνωστες και αδοκίμαστες τοξικές προσμίξεις οι οποίες μεταφέρονται στον άνθρωπο. (Fischel, 2009, σελ.3) Αξίζει να σημειώσουμε ως παράλληλη επίπτωση τον ιδιαίτερο μεγάλο αριθμό δηλητηριάσεων των ανθρώπων και των αυτοκτονιών που λαμβάνουν χώρα μέσω της κατάποσης φυτοφαρμάκων κυρίως σε χώρες όπως η Ινδία, η Κίνα και η Σρι Λάνκα. (UNICRI, 2016, σελ. 20)

- Επιπτώσεις στο περιβάλλον

Είναι γνωστό ότι υπάρχει δημόσιο ενδιαφέρον για τις επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων στο περιβάλλον και ειδικότερα στο οικοσύστημα. Η μόλυνση του αέρα, η μόλυνση των υπόγειων υδροφόρων συστημάτων καθώς και του εδάφους είναι γεγονός. Ταυτόχρονα πλήττονται και τα φυτά, τα ζώα, τα πουλιά και τα ψάρια. Επιπλέον πολύ σημαντική είναι η επίπτωση που υπάρχει στην άγρια ζωή και στον έλεγχο του κυνηγιού άγριων ζώων και ειδών υπό εξαφάνιση. (OECD, 2020, σελ. 9) Τα παράνομα φυτοφάρμακα αποτελούν ένα εύκολο ισχυρό και δίχως να αφήνει αποτύπωμα όπλο για τη λαθρεμπορία (UNICRI, 2016, σελ. 22). Κατ' αυτόν τον τρόπο είχαμε την περίπτωση στην Ισπανία όπου χρησιμοποιήθηκαν παράνομα φυτοφάρμακα σε κάποιες γεωργικές εκτάσεις που βρίσκονταν δίπλα σε προστατευμένες περιοχές, όπως είναι το Εθνικό Πάρκο Donana, το οποίο αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά πάρκα στην Ισπανία. Η απειλή για τον υδροβιότοπο και τα υπόγεια υδάτινα αποθέματα του πάρκου ήταν αυξημένης επικινδυνότητας. (CIBUM, 2024) Ενδεικτικό αρνητικό αποτύπωμα της απορρύθμισης και της μόλυνσης των οικοσυστημάτων είναι και η καταστροφή που έχει παρατηρηθεί στον πληθυσμό των μελισσών. (EUIPO)

Συνεχίζοντας τις επιπτώσεις στο περιβάλλον είναι πολύ σημαντικό να σημειώσουμε ότι τα παράνομα φυτοφάρμακα αποτελούν κατ' εξοχήν αντικείμενο της πράσινης

εγκληματολογίας, εντάσσονται δηλαδή, στα εγκλήματα και τις βλάβες που επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον και κατ' επέκταση τον πλανήτη, μαζί με τις επιπτώσεις που έχουν στην ανθρώπινη και μη ανθρώπινη ζωή. Η πράσινη εγκληματολογία είναι ένας κλάδος που ασχολείται με τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος. Με άλλα λόγια, το περιβαλλοντολογικό έγκλημα αφορά σε παράνομες ενέργειες που βλάπτουν ή εκμεταλλεύονται το περιβάλλον, παραβιάζοντας τις ρυθμίσεις και κανονισμούς που έχουν θέσει οι αρμόδιοι φορείς για την περιβαλλοντική προστασία. (Εθνική Σχολή Δικαστών)

- Οικονομικές επιπτώσεις

Από τις πρώτες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις που μπορούμε εύκολα να εντοπίσουμε είναι η απώλεια εισοδημάτων για το κράτος λόγω των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων που χάνονται. (OECD, 2020, σελ.11) Η αγορά των αγροτικών προϊόντων είναι μια αναπτυσσόμενη αγορά με πολλούς τομείς που ξεκινάει από την έρευνα και την ανάπτυξη στους σπόρους, στα φυτοφάρμακα και στα λιπάσματα και φτάνει μέχρι και την αγορά εργασίας, τις εξαγωγικές αγορές καθώς επίσης και τη φήμη των προϊόντων και των εταιρειών.

Μια ενδεικτική τάξη μεγέθους είναι η εκτίμηση των εσόδων της αγοράς της αγροτικού τομέα συνολικά και παγκοσμίως ήταν στα 2,228 δις USD το 2014 και μέχρι το 2019 είχε γίνει 2,908 δις USD (UNICRI, 2016, σελ. 23,24). Από αυτό το σύνολο της αγροτικής παραγωγής τα 60 δις USD αφορούν στα φυτοφάρμακα και το 86% από αυτά αποτελεί την καθαρά αγροτική χρήση. Σύμφωνα με εκτίμηση του European Crop Protection Association (ECPA) τα έσοδα από παράνομα φυτοφάρμακα στην Ευρώπη κυμαίνονται από 450 έως 640 εκατομμύρια USD και οι ετήσιοι διαφυγόντες φόροι υπολογισμένοι με ένα μέσο όρο 6% VAT (φόρο προστιθέμενης αξίας ΦΠΑ) φτάνουν στο ποσό των 26 έως 38 εκατομμυρίων USD.

Οπωσδήποτε σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσουμε τη σύνδεση του φαινομένου με τον πόλεμο ενάντια στα πλαστά και απομιμητικά προϊόντα. Η απειλή του φαινομένου αυτού είναι σημαντική για την παγκόσμια οικονομία, την υγεία, τη δημόσια ασφάλεια και την καινοτομία. (OECD, 2020, σελ. 14)

Η απορρύθμιση της νόμιμης αγοράς καθώς επίσης και η διαφθορά μέχρι και το έγκλημα διαμορφώνονται από συγκεκριμένα εγκληματικά δίκτυα που εκμεταλλεύονται τα κενά

στις ρυθμίσεις των αρμόδιων αρχών. Εκμεταλλεύονται επίσης και τα κενά ή τις δυσλειτουργίες και τα γκρίζα σημεία στους ελέγχους στα σύνορα των χωρών προκειμένου να μπορούν να διαπερνούν τα σύνορα και τις χώρες χωρίς τον κίνδυνο του εντοπισμού και της αποκάλυψής τους. Επίσης οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ – OECD) και το Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) μελετούν τους κινδύνους εδώ και χρόνια συμπεραίνοντας την ολοένα και αυξανόμενη διάβρωση της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας. Το φαινόμενο αυτό μεταφράζεται στην καθημερινή πρακτική με την εκμετάλλευση του ελεύθερου εμπορίου, την διάβρωση των σύγχρονων εμπορικών μεταφορών logistics καθώς επίσης και την εκμετάλλευση νέων τεχνολογικών εργαλείων όπως είναι οι ηλεκτρονικές αγορές. Επίσης, υπογραμμίζουν τον κίνδυνο και αναδεικνύουν τη σημασία της περιχαράκωσης και της διασφάλισης της εφοδιαστικής αλυσίδας για να προστατευθεί η καινοτομία, η οικονομία και η δημόσια ευημερία. (OECD / EUIPO, (2025). σελ. 10,11)

Όπως είναι γνωστό η κατοχύρωση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας – πατέντας καλύπτει τον κάτοχο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, συνήθως δέκα έτη , στη διάρκεια των οποίων αποφεύγει τον ανταγωνισμό της αγοράς. Μετά τη λήξη όμως της ισχύος έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο να πέφτουν οι τιμές των προϊόντων ως αποτέλεσμα της προσφοράς άλλων παρόμοιων υποκατάστατων. Αυτή είναι μια οικονομική ευκαιρία που δεν περνάει απαρατήρητη από τα εγκληματικά δίκτυα που προωθούν τα προϊόντα αυτά σε αγορές που δεν είναι ευρέως ανεπτυγμένες και υπάρχει έλλειψη γνώσεων σχετικά με τη χρήση παράνομων φυτοφαρμάκων. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από τη διαπίστωση ότι συνήθως τα τεχνικά χαρακτηριστικά των προϊόντων και οι οδηγίες χρήσης δεν είναι ευανάγνωστα με σκοπό να παραπλανούν τους καταναλωτές.(UNEP, 2020, σελ. 34)

Σύμφωνα με τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω, μια άλλη σημαντική επίπτωση είναι η οικονομική ζημιά που μπορεί να προέλθει από την απώλεια της επαγγελματικής φήμης. (OECD, 2020, σελ. 11) Δηλαδή χρησιμοποιώντας ένα παράνομο φυτοφάρμακο στην παραγωγή τους, κινδυνεύουν να μην γίνουν δεκτά και να απορριφθούν από τη διατροφική αλυσίδα τα αγροτικά προϊόντα που θα παράξουν εξαιτίας της τελικής επίδρασης που θα έχουν λόγω αυτών των σκευασμάτων. Έτσι θα αναγκαστούν να επωμιστούν επιπλέον και το κόστος της καταστροφής τους.(Fishel, 2009, σελ. 3)

Αυτό με τη σειρά του έχει οικονομική επίπτωση και ζημιά στη φήμη για τις επιχειρήσεις της διατροφικής εφοδιαστικής αλυσίδας π χ. τα σουπερμάρκετ, οι οποίοι θα παίρνουν και

θα προωθούν τα παραπάνω προϊόντα στους καταναλωτές. Ταυτόχρονα επηρεάζεται αρνητικά και η φήμη των νόμιμων επιχειρήσεων που υπάρχουν και λειτουργούν νόμιμα καθώς υπάρχει το ενδεχόμενο να συνδεθεί άδικα η περίπτωσή τους με την υπόθεση (Fishel, 2009, σελ.4). Άλλο ένα πιθανό αρνητικό ενδεχόμενο σε περιπτώσεις εξαγωγών είναι να επηρεαστεί αρνητικά η φήμη της χώρας και να μειωθούν με αυτόν τον τρόπο οι εξαγωγές για τη χώρα αυτή. Τελειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις, πρέπει να αναφέρουμε και τον περιορισμό της εμπορικής ανάπτυξης και της καινοτομίας πάνω στο συγκεκριμένο κλάδο. Οι επενδύσεις πάνω στην έρευνα και την ανάπτυξη δεν θα μπορούν να γίνουν από τη στιγμή που χάνονται τεράστια οικονομικά ποσά από τον κλάδο. Αυτό θα έχει ως τελικό στάδιο την αρνητική επίπτωση στην προσφορά αποτελεσματικών και κατάλληλων προϊόντων στον καταναλωτή.(UNICRI, 2016, σελ. 24)

5.5 Δράσεις και αντιμετώπιση του φαινομένου

Το λαθρεμπόριο των φυτοπροστατευτικών προϊόντων λαμβάνει ολοένα και περισσότερα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος. Έχει χαρακτηριστεί ως το τέλειο έγκλημα λόγω του χαμηλού ρίσκου που έχει κάποιος να συλληφθεί και να καταδικαστεί και αντιστρόφως ανάλογα πολύ υψηλά περιθώρια κέρδους. Ακόμη και όταν υπάρξει κάποιος εντοπισμός και σύλληψη οι ποινές είναι ελάχιστης βαρύτητας.

Σύμφωνα με αναφορές της Europol, αγοράζοντας ένα φθηνό μη εγκεκριμένο σκεύασμα από την Κίνα μπορεί κανείς να το πουλήσει στη μαύρη αγορά έως και πέντε φορές πιο πάνω από την αρχική αξία αγοράς του. Αν από αυτή την υπερτιμημένη αξία που θα εισπραχθεί αφαιρεθεί το κόστος μεταφοράς, συσκευασίας και αποθήκευσης που έλαβε χώρα από την αγορά του εμπορεύματος μέχρι και τη διάθεσή του στον τελικό παραλήπτη, παραμένει ένα μεγάλο περιθώριο κέρδους και αυτό κάνει το εμπόριο παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων ένα επικερδές αντικείμενο χωρίς φόρους και με σχεδόν μηδενικό επιχειρηματικό ρίσκο. (Euobserver, 2020)

Με άλλα λόγια, οι νομικές, οικονομικές και εγκληματικές συνέπειες είναι ελάχιστες. Τα παραπάνω μεγάλα περιθώρια κέρδους χρησιμοποιούνται στη συνωμοσία και στη διαφθορά των αρμόδιων αρχών, όπως είναι οι υπάλληλοι των κρατικών ελεγκτικών υπηρεσιών, οι τελωνειακοί υπάλληλοι, οι υπάλληλοι των εταιρειών και οι υπεύθυνοι

προμηθειών συμβάλλοντας στην περαιτέρω ανάπτυξη του φαινομένου. (UNICRI, 2016, σελ. 30; OECD, 2020 σελ. 15)

Η επιχείρηση SILVER AXE οργανώθηκε τα τελευταία χρόνια από την EUROPOL για να εγκαθιδρύσει μια πιο συντονισμένη αντιμετώπιση στη διακίνηση των παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων που λάμβανε χώρα στα κράτη μέλη της Ευρώπης και μάλιστα με ένα χαρακτήρα διακρατικό. Μέχρι τότε οι εθνικές υπηρεσίες που ήταν επιφορτισμένες με την αντιμετώπιση του φαινομένου αδυνατούσαν να χειριστούν συνολικά υποθέσεις εγκληματικών οργανώσεων που δρούσαν μέσω δικτύων εγκατεστημένων σε πολλές χώρες. Μέχρι το 2023 συντονισμένες προσπάθειες του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα έχουν ως αποτέλεσμα την κατάσχεση συνολικά 6.961 τόνους παράνομων σκευασμάτων σε μια διάρκεια οκτώ (8) διαδοχικά αριθμημένων επιχειρήσεων SILVER AXE. Η Europol συντονίζει την κάθε επιχείρηση SILVER AXE και παρέχει επιχειρησιακή και στρατηγική υποστήριξη που περιλαμβάνει και τη διευκόλυνση στην ανταλλαγή πληροφοριών.

Συμπληρωματικά, ειδικοί της Europol οι οποίοι μετακινούνται στον τόπο όπου χρειάζεται, καθώς επίσης και εγκληματολόγοι που ασχολούνται με το συγκεκριμένο κλάδο, συνδράμουν στις εκάστοτε εθνικές υπηρεσίες που είναι επιφορτισμένες με την επιβολή του νόμου στον τομέα αυτό. (EUCRIM) Πιο συγκεκριμένα, η επιχείρηση SILVER AXE VIII διενεργήθηκε με τη συμμετοχή τριάντα δύο (32) χωρών, όπου συμπεριλαμβάνονται όλες οι χώρες- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιπλέον πέντε (5) τρίτες χώρες.

Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα είναι επίσης καθοριστική και όπως αναφέρεται στην επιχείρηση αυτή συνεργάστηκαν σαράντα τρεις ιδιωτικές εταιρείες που ασχολούνται με την παραγωγή και το εμπόριο των προστατευτικών προϊόντων, παρέχοντας επιτόπια συνδρομή όπου αυτό ήταν αναγκαίο και ζητήθηκε από τις αρχές. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) συμπληρωματικά παρείχε στην Europol και στις είκοσι επτά (27) χώρες- μέλη που συμμετείχαν, πληροφορίες που αφορούσαν σε εκατόν ογδόντα (180) ύποπτες υποθέσεις μεταφόρτωσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εκτός από την OLAF στην επιχείρηση αυτή καθώς επίσης και στις προηγούμενες συνδράμουν στη Europol με αποτελεσματικό τρόπο μεταξύ άλλων φορέων και η Ευρωπαϊκή Ένωση Προστασίας Φυτών (ECPA), η Ευρωπαϊκή Ένωση Φροντίδας Φυτών

(ECCA) που εκπροσωπούν τον κλάδο φυτοπροστασίας, η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων - European Commission - Directorate-General for Health and Food Safety (EC- DG SANTE) που είναι μια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπεύθυνη για την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ όσον αφορά την υγεία, την ασφάλεια των τροφίμων και τη φυτική/ζωική παραγωγή και ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας Food and Agriculture Organization (FAO) ο οποίος είναι μια εξειδικευμένη υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) η οποία ηγείται των διεθνών προσπάθειών για την καταπολέμηση της πείνας, τη βελτίωση της διατροφής και την εξασφάλιση τροφίμων για όλους και αυτό δείχνει τη σημαντικότητα της επιχείρησης για την αποτελεσματικότερη έκβαση της υπόθεσης. (EUROPOL, 2018)

Πολύ σημαντικό ρόλο στην παραπάνω κατεύθυνση είχε η συμβολή του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Στις γενικότερες πρωτοβουλίες που αναφέρονται για την αντιμετώπιση του φαινομένου συγκαταλέγεται και έρευνα που διενέργησε ο OECD Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης ανάμεσα σε χώρες μέλη του προκειμένου να διερευνήσει την αποτελεσματικότητα των πρακτικών αντιμετώπισης. Σε αυτή την κατεύθυνση το (WPP) WORKING PARTY OF PESTICIDES ως ομάδα εργασίας για τα φυτοφάρμακα που κατευθύνει και επιβλέπει το έργο του OECD εξέδωσε συστάσεις, κατευθυντήριες Οδηγίες και οδηγίες καλών πρακτικών διοίκησης, μέσω των οποίων μεταξύ άλλων αναπτύσσεται καθοδήγηση και μεθοδολογία που διευκολύνουν τις κρατικές αρχές στον εντοπισμό παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Οι χώρες δήλωσαν το θετικό αποτύπωμα αυτών των συστάσεων και οδηγιών. (OECD, 2024, σελ. 21)

Πολύ σημαντική καινοτομία είναι και το σύστημα RAS Rapid Alert System που εγκαθιδρύθηκε από τον ίδιο φορέα WPP το 2012 και αποτελείται από μια διαδικτυακή πλατφόρμα όπου συμμετέχουν εμπειρογνώμονες επιθεωρητές και κρατικές αρχές που η αρμοδιότητά τους είναι ο εντοπισμός παράνομων φυτοφαρμάκων. Το συγκεκριμένο σύστημα χρησιμοποιείται για την άμεση ενημέρωση των ύποπτων φορτίων και φορτίων που έχουν απορριφθεί. Η διαδικτυακή του διασύνδεση προστατεύεται από τις εκάστοτε κυβερνητικές ρυθμίσεις και από τότε η παράνομη δράση παρακολουθείται μέσω αυτού. (OECD, 2024, σελ. 2)

Στην Ελλάδα η αντιμετώπιση του φαινομένου κυρίως συντελείται από τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής που ανήκουν στις κατά τόπο Περιφερειακές

Ενότητες και από τα Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτικής Παραγωγής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, σε συνδυασμό με τη Συντονιστική Εθνική Αρχή που είναι η Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής του ΥΠ.Α.Α.Τ..

Όπως είναι φυσικό για την αποτελεσματικότερη δράση απέναντι σε ένα φαινόμενο που παρουσιάζει πολυσχιδές διαστάσεις, χρειάζεται η άμεση συνεργασία και συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας και της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων που υπάγεται στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ). Τις υπηρεσίες δηλαδή που κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και του ελεγκτικού έργου στο πεδίο έρχονται αντιμέτωποι με την εισαγωγή, κατοχή και διακίνηση παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Η Τελωνειακή Υπηρεσία συμμετέχει ενεργά σε όλες τις επιχειρήσεις SILVER AXE με γνήσια συνδρομή επί του πεδίου του ελέγχου στα σύνορα εισόδου των εμπορευμάτων στη χώρα.

Το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΓΕΩΤΕ) συμβάλει στο ενιαίο μέτωπο κατά του φαινομένου με την εμπειρία και την εξειδίκευση από το χώρο των γεωτεχνικών επαγγελματιών.

Ο Ελληνικός Σύνδεσμος Φυτοπροστασίας (ΕΣΥΦ) ιδρύθηκε το 1970 και είναι ο φορέας που εκπροσωπεί τις ιδιωτικές εταιρείες παραγωγής, τυποποίησης και διανομής φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην Ελλάδα, έχοντας σκοπό την προώθηση της ορθής χρήσης φυτοφαρμάκων, την προστασία του περιβάλλοντος και των αγροτών, καταπολεμά τα παράνομα σκευάσματα και συνδράμει στο έργο της αντιμετώπισης, διατηρώντας τηλεφωνική γραμμή καταγγελιών. Μέσω αυτής της πρωτοβουλίας έχουν καταγραφεί πολλές ύποπτες υποθέσεις και έχουν οδηγηθεί στην περαιτέρω διερεύνησή τους από τις αρχές.

Ακόμη, είναι πολύ σημαντική η συνεργασία με τις δικαστικές αρχές του τόπου, προκειμένου να υπάρχει πλήρης και επίκαιρη ενημέρωση όταν έρχονται καταφθάνει στη δικαιοσύνη και δικάζεται κάποια περίπτωση που αφορά σε παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

Τέλος, υπάρχει η επίσημη ιστοσελίδα του ΥΠΑΑΤ, όπου μεταξύ άλλων δημοσιεύονται οι κατάλογοι με τα εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που κυκλοφορούν, τα αποτελέσματα ελέγχων που λαμβάνουν χώρα καθώς επίσης και ο κανονισμός εξετάσεων

χορήγησης πιστοποιητικού γνώσεων ορθολογικής χρήσης γεωργικών φαρμάκων για τους αγρότες. (ΥΠ.Α.Α.Τ)

5.6 Τα δίκτυα διακίνησης και το *modus operandi* του οργανωμένου εγκλήματος

Τα δίκτυα διακίνησης από τις υποθέσεις που έχουν δει στο φως της δημοσιότητας συγκλίνουν κυρίως στον ρόλο της Κίνας και της Τουρκίας ως τομέας της παραγωγής. Η Βουλγαρία, αν και φαίνεται να έχει ένα ρόλο μεταφορικού κόμβου, δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν εντοπιστεί στο εσωτερικό της παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα με ετικέτες στη βουλγαρική γλώσσα πράγμα που σημαίνει ότι έχουν εγκατασταθεί παράνομα εργοστάσια μεταποίησης, συσκευασίας ή και παραγωγής στη χώρα αυτή. Δεν αποτελεί μυστικό το γεγονός ότι τα κύρια εργοστάσια παραγωγής παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων βρίσκονται στην Κίνα, καθώς αποκάλυπτα διαφημίζουν το Διαδίκτυο, τις προσφορές τους. (CIBUM, 2025)

Το μέγεθος της αποκάλυπτης έκτασης των κινεζικών εταιρειών παραγωγής παράνομων σκευασμάτων φτάνει μέχρι του σημείου της παρουσίας τους σε διεθνείς εκθέσεις. Σε αυτή την κατεύθυνση έχει αναφερθεί η περίπτωση δύο κινεζικών εταιρειών, μεταξύ άλλων είκοσι ομοεθνών τους σε εμπορική έκθεση στη Γλασκόβη της Σκωτίας με θέμα: The Crop Science and Technology Exhibition το 2005. Οι συγκεκριμένες εταιρείες προωθούσαν παράνομα σκευάσματα κατά τη διάρκεια της έκθεσης και αφού διαπιστώθηκε η προώθησή τους ,κατόπιν ελέγχων που διενεργήθηκαν, έκλεισαν. Την επόμενη χρονιά στα πλαίσια της ίδιας διεθνούς έκθεσης ζητήθηκαν και λήφθηκαν έγγραφα διαβεβαιώσεων συμμόρφωσης. Παρ' όλες αυτές τις διαβεβαιώσεις πάλι βρέθηκαν τρεις εταιρείες μεταξύ των είκοσι τεσσάρων που ελέγχθηκαν να προωθούν τα παράνομα σκευάσματα. (Fishel, 2009, σελ. 7).

Έχουν καταγραφεί προσπάθειες να περιοριστεί το πρόβλημα της παραγωγής παράνομων φυτοφαρμάκων από ενέργειες των επίσημων αρχών στην Κίνα καθώς έχει αναγνωριστεί το ζήτημα πλην όμως δεν γνωρίζουμε την αποτελεσματικότητα των ενεργειών αυτών. Ήδη από το 2017 το υπουργείο γεωργίας της Κίνας εγκαθίδρυσε Γραφείο Διοίκησης Φυτοφαρμάκων με σκοπό τη ρύθμιση της παραγωγής, της διάθεσης και της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Την παράδοση αυτή της Κίνας ακολουθεί η Ινδία που

διακινεί τα παράνομα φυτοφάρμακα που παράγει στο εσωτερικό της χώρας αλλά και στις γειτονικές χώρες της βορειοανατολικής Ασίας και ανατολικής Αφρικής. (UNEP, 2020, σελ. 39)

Το κλειδί στην επιλογή των διαδρομών των παράνομων φορτίων έχει να κάνει κατά πολύ με τη γεωγραφική θέση και τις αγροτοκλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην κάθε περιοχή. Η εύκολη πρόσβαση σε πιθανές αγορές σε συνδυασμό με τις αδυναμίες στους διασυνοριακούς ελέγχους και στην επιβολή της νομοθεσίας προσελκύουν το ενδιαφέρον των εγκληματικών ομάδων και σε κάποιες χώρες συστήνουν κόμβους μέσω των οποίων αναπτύσσουν το παράνομο εμπόριό τους. (UNEP, 2020, σελ.33)

Από κύκλους που γνωρίζουν τα κυκλώματα έχουν αναφερθεί παράνομα εργαστήρια που υπάρχουν στην Ουκρανία τα οποία όμως μετά τον πόλεμο μεταφέρθηκαν στη Βουλγαρία και την Τουρκία. Θεωρητικά η διαδρομή που μπορούν αν ακολουθήσουν τα παράνομα εμπορεύματα σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσε να ξεκινήσει από την Ουκρανία και να κατευθυνθεί προς τη χώρα μας , αλλά θα μπορούσε να ξεκινήσει και από την Τουρκία, να περάσει στη Βουλγαρία και να έρθει στη χώρα μας μέσω της Βουλγαρίας καθώς πρόκειται για κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όπως είναι γνωστό οι έλεγχοι κατά την είσοδο από ένα κράτος μέλος σε άλλο, δεν είναι ιδιαίτερος εξιχνιαστικοί με ενδεχόμενη και την απουσία ελέγχου. (CIBUM,2025) Ο ρόλος της Ουκρανίας και του Καζακστάν ως εμπλεκόμενες στο ζήτημα αυτό έχει καταγραφεί στον παγκόσμιο χάρτη της παράνομης δράσης (UNEP, 2020, σελ. 37-40)

Σε άλλες πηγές που προέρχονται από αξιωματούχους της Πάδοβα της Ιταλίας, αναφέρθηκε εγκληματικό δίκτυο που δρούσε στην Ιταλία σε παράλληλη δράση με τη Ρουμανία, καθώς διενεργούσε εισαγωγές με παράνομα πλαστά και απαγορευμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα από την Κίνα και τη Σιγκαπούρη. Ο τρόπος που υιοθετήθηκε σε αυτή την περίπτωση ήταν τα παράνομα σκευάσματα να παρουσιάζονται ως βιολογικά ή οργανικά λιπάσματα και νόμιμα φυτοφάρμακα με τη μέθοδο της επικόλλησης πλαστών ετικετών στα σκευάσματα. (CIBUM, 2024)

Το 2022 σε ανακοίνωση της Europol αναφέρθηκε ότι εντοπίστηκε αυξημένη διακίνηση παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων στη Νότια Ευρώπη και στις χώρες της Μαύρης Θάλασσας. (Καθημερινή, 2025)

Όσον αφορά στο *modus operandi* που υιοθετούν, υπάρχουν διάφοροι τρόποι που έχουν αναφερθεί κατά καιρούς. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο κύριος σκοπός των διακινητών είναι να παρακάμψουν τους ελέγχους και να παραπλανήσουν τους ελεγκτές σχετικά με το προϊόν που εμπορεύονται. Αυτό συνήθως γίνεται με ψευδείς δηλώσεις εισαγωγής, με απόκρυψη φορτίων ανάμεσα στα νόμιμα, με επικόλληση παραπλανητικής ετικέτας στο εμπορεύμα όπως προαναφέρθηκε και βρίσκοντας κενά στη μέθοδο του παράλληλου εμπορίου όπου παρακάμπτεται ο επίσημος εισαγωγέας του προϊόντος και η παραγγελία γίνεται μεμονωμένα. Συνήθως τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ονοματίζονται και χαρακτηρίζονται στα συνοδευτικά έγγραφα ως λιπάσματα ή ακόμη και ως λάδια μηχανής, προκειμένου να αποφύγουν τον πραγματικό έλεγχο.

Έχουν παρατηρηθεί και φαινόμενα όπου τα νόμιμα δοχεία είναι αυτά που επιστρέφουν στη βάση, ξαναγεμίζονται και επαναχρησιμοποιούνται, δοχεία που επανασυσκευάζονται και δοχεία στα οποία επανακολλάται άλλη ετικέτα προκειμένου να φαίνονται αυθεντικά. Όπως είναι φυσικό η εισαγωγή ανώνυμων προϊόντων δεν εγείρει ιδιαίτερες υποψίες στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και αυτό ενισχύει τη δράση ορισμένων εγκληματικών ομάδων να συνηθίζουν να αποστέλλουν με διαφορετική αποστολή τις παράνομα τυπωμένες ετικέτες χρησιμοποιώντας διαφορετική διαδρομή ακόμη και από εντελώς διαφορετικό λιμάνι. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις οι ετικέτες τοποθετούνται πάνω στα δοχεία λίγο πριν την πώληση του προϊόντος. Ακόμη μια πρακτική που ακολουθείται είναι η παραλαβή μόνο της απαιτούμενης δραστικής ουσίας και η περαιτέρω διαδικασία να γίνεται εντός της χώρας προορισμού, δηλαδή η παραγωγή, η συσκευασία και η τυποποίηση. (OECD, 2020, σελ. 16-17; UNEP, 2020, σελ. 41)

Άλλες φορές το εμπορευματοκιβώτιο (κοντέινερ) που περιέχει το παράνομο φορτίο καλύπτεται με διάφορους τρόπους (καμουφλάζ). Επίσης στο στάδιο των πληρωμών συνηθίζεται να χρησιμοποιούνται πολλές διαφορετικές τράπεζες για να χάνονται τα ίχνη. (EUROPOL, 2025). Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι πρακτικές αυτές που ακολουθούνται από τα εγκληματικά δίκτυα είναι πανομοιότυπα με εκείνα του λαθρεμπορίου όλων των τύπων των εμπορευμάτων.

Οι τρόποι μεταφοράς επίσης ποικίλουν και έχουν παρατηρηθεί διάφορα μοτίβα. Αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι ότι οι διαδρομές δεν διατηρούν το ίδιο μοτίβο, για ευνόητους λόγους και γίνονται πολύ περίπλοκες για να μειώσουν την ιχνηλασιμότητα της διακίνησης. Προτιμώνται μεγάλες διαδρομές διαπερνώντας πολλές περιοχές και ακόμη

και αλλάζοντας τακτικά και διαδοχικά το μέσο και τον τρόπο μεταφοράς πχ από οδική σε ακτοπλοϊκή, ή εναέρια με εναλλαγή μέχρι τον τελικό προορισμό. (OECD, 2020, σελ. 16-17; UNEP, 2020, σελ. 42)

Για παράδειγμα έχει αναφερθεί αρχικά η αποθήκευση των παράνομων φορτίων σε χώρους στη Θεσσαλονίκη και την Ημαθία και η μετέπειτα μεταφορά σε φορτηγά προκειμένου να λάβει χώρα η αγοραπωλησία σε παρκινγκ σε κεντρικές οδούς.

Σύμφωνα με άλλες αναφορές, παράνομα φυτικά προϊόντα έχουν παρατηρηθεί στην αγορά στο Σαντάνσκι της Βουλγαρίας, έχοντας ετικέτες με ελληνικές ενδείξεις προκειμένου να παραπλανήσουν τους αγοραστές που φθάνουν στη γείτονα χώρα για την αγορά φυτοπροστατευτικών προϊόντων για τους ίδιους ή και για τρίτους.

Στην περιοχή της Θράκης έχει παρατηρηθεί η διανομή επαγγελματικών καρτών με ονόματα Τούρκων διακινητών και στοιχεία διάθεσης, στην ελληνική γλώσσα, στα χωριά της περιοχής καθώς και το πλέον σύνηθες φαινόμενο να διακινούνται φυτοπροστατευτικά προϊόντα πάνω σε σχεδίες στον ποταμό Έβρο. Επίσης σε εμπορική έκθεση στην Τουρκία έχουν εντοπιστεί παλέτες με συσκευασμένα προϊόντα που δεν πρέπει να κυκλοφορήσουν στην Ελλάδα αλλά παρόλα αυτά είχαν πάνω στις συσκευασίες αναγραφόμενα τα στοιχεία Ελλήνων παραληπτών. (Καθημερινή, 2025)

Ακόμη έχουν αναφερθεί και περιπτώσεις όπου τα παράνομα προϊόντα εισάγονται στη χώρα τοποθετημένα επιμελώς μέσα σε ελαστικά αυτοκινήτου ή και σε ιδιωτικής χρήσης οχήματα. Όταν πρόκειται για μικρότερες ποσότητες που παραλαμβάνονται με αυτές τις μεθόδους η πληρωμή από τους αγρότες γίνεται επιτόπου με μετρητά. Ο ψεκασμός γίνεται συνήθως τις βραδινές ώρες από τους χρήστες και τα χρησιμοποιούμενα δοχεία καίγονται για να μην εγείρουν υποψίες. (Reuters, 2025; Ναυτεμπορική, 2025; Το Βήμα, 2025)

Αξίζει να σημειώσουμε ότι πλέον οι διαδικτυακές συναλλαγές και αγορές ολοένα και αυξάνονται όσο εισχωρεί η τεχνολογία στην καθημερινότητα μας. Έχει παρατηρηθεί μεγάλη αύξηση της εμπορικής αξίας των συναλλαγών που έχουν να κάνουν με παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα σε μεγάλη εμπορική πλατφόρμα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η αποστολή μικρών κυρίως δεμάτων και ποσοτήτων μέσω υπηρεσιών ταχυμεταφορών όπου κατά κάποιο τρόπο δεν υπάρχει ο κίνδυνος της αποκάλυψης μιας μεγάλης ποσότητας αποστολής. (OECD, 2020, σελ. 17)

5.7 Ενδεικτικές υποθέσεις και ποσοτικά δεδομένα κατασχέσεων φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Από την έρευνα των πηγών των επίσημων φορέων και των αντίστοιχων δημοσιογραφικών αναφορών διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν οργανωμένα και ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία για τις υποθέσεις που απασχόλησαν πάνω στο ζήτημα αυτό. Υπάρχει έλλειψη ξεκάθαρων μεγεθών και δεδομένων καθώς επίσης και ανεπάρκεια των δυνατοτήτων μελέτης. Επίσης τα στατιστικά στοιχεία που προέρχονται από τον τελωνειακό κλάδο δεν αντικατοπτρίζουν την διασυνοριακή διακίνηση με τα αντίστοιχα μεγέθη της αγοράς (UNEP, 2020, σελ. 14). Αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα και σε αυτή τη μελέτη περίπτωσης να αναφερθούμε αποσπασματικά σε μεγάλες υποθέσεις που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη και την ευρύτερη κοινότητα.

Μία από τις μεγαλύτερες παράνομες δράσεις που απασχόλησαν παγκοσμίως πάνω στο ζήτημα των παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων ήταν η εξακρίβωση σε αποθήκη στην περιοχή Kursk της Ρωσίας το 2008 ποσότητα με 100 τόνους από παράνομα φυτοπροστατευτικά προϊόντα εκτιμώμενης εμπορικής αξίας ενός εκατομμυρίου δολαρίων. Στην υπόθεση αυτή επρόκειτο για παράνομα αντίγραφα από αντίστοιχα νόμιμα προϊόντα, τα οποία ήταν προσυσκευασμένα. Ταυτόχρονα στο χώρο αποκαλύφθηκαν μηχανήματα επικόλλησης ετικετών σε μπουκάλια και λοιπός εξοπλισμός συσκευασίας. Τα εν λόγω προϊόντα είχαν κατασκευαστεί στην Κίνα και κατέφθασαν στην περιοχή αυτή της Ρωσίας με διάφορους τρόπους είτε οδικός είτε με θαλάσσια μεταφορά. Πιθανό είναι να κατέφθασαν διαπερνώντας από κάποιο λιμάνι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Fishel, 2009, σελ. 7; UNICRI, 2016, σελ. 31) Πολύ μεγάλη επιχείρηση ήταν η SILVER AXE III, στα πλαίσια της οποίας δεσμεύτηκαν 360 τόνοι παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων μέσα σε διάστημα είκοσι ημερών σε είκοσι επτά χώρες, συμπεριλαμβανομένου και της Ελλάδας. (EUROPOL, 2018 ; ΕΣΥΦ)

Αξιοσημείωτη επίσης υπόθεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν όταν στη Γαλλία και την Ισπανία συνελήφθησαν είκοσι εννιά μέλη από μια εγκληματική οργάνωση που δρούσε κυρίως στη Γαλλία και εκμεταλλευόταν επιχειρηματικές δομές και συνεργασίες παράλληλα στην Ιταλία, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία με χρονική διάρκεια της δράσης από το 2020. Η συνολική ποσότητα που δεσμεύτηκε στην υπόθεση αυτή ήταν 26

τόνοι παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων και επίσης δέσμευση περιουσιακών στοιχείων αξίας 350.000€. Η δράση της συγκεκριμένης εγκληματικής ομάδας εκτιμήθηκε ότι απέφερε κέρδη ύψους 5 εκατομμυρίων €. (EUROPOL, 2025)

Όπως αναφέρουν οι δημοσιογραφικές πηγές, σύμφωνα με δήλωση της ΕΣΥΦ τουλάχιστον 14% της συνολικής ποσότητας των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη είναι παράνομα ενώ σε κάποιες περιοχές στην Ελλάδα, όπως είναι η Θεσσαλία αγγίζει το 25%. (Reuters, 2025)

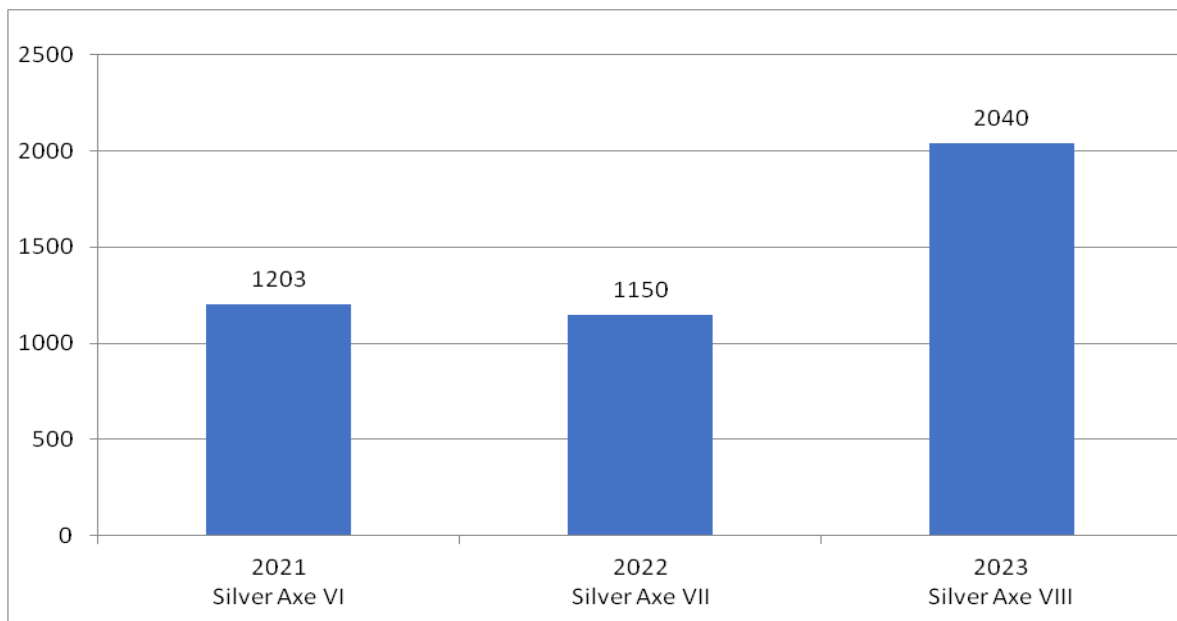
Παρακάτω παρατίθενται σχεδιαγράμματα Σχεδ.5.1 και Σχεδ.5.2 με τις κατασχεμένες ποσότητες παράνομων φυτοφαρμάκων σε τόνους που προέκυψαν από τις επιχειρήσεις SILVER AXE όπου φαίνεται η αυξητική τάση που υπάρχει με το πέρασμα των ετών. Σημειώνουμε ότι για το έτος 2024 και μετά δεν υπάρχει επίσημη ανακοίνωση της EUROPOL για τα στοιχεία των κατασχέσεων.

Σχεδ. 5.1 : Κατασχέσεις παράνομων φυτοφαρμάκων στα πλαίσια της επιχείρησης SIVER AXE για τα έτη 2015, 2017, 2018,2019,2020

Πηγή : OECD, 2020, New Digital Technologies to Tackle Trade in Illegal Pesticides, σελ. 14

**Σχεδ. 5.2 : Κατασχέσεις παράνομων φυτοφαρμάκων στα πλαίσια της επιχείρησης
SIVER AXE για τα έτη 2021,2022,2023***

*τα στοιχεία αντλήθηκαν από τις επίσημες ανακοινώσεις της EUROPOL

Στο χώρο της Ελλάδας σύμφωνα με την Έκθεση της Αστυνομίας, για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα του έτους 2024 αναφέρθηκε η εξάρθρωση δύο εγκληματικών οργανώσεων που εισήγαγαν από την Τουρκία λαθραία σκευάσματα χωρίς ετικέτα στην ελληνική γλώσσα και τον σχετικό αριθμό άδειας. (Έκθεση Ελλ. Αστυνομίας, 2024, σελ.56) Άλλες σημαντικές υποθέσεις είναι :

22/03/2020 στη Βόρεια Ελλάδα, δέσμευση σε 450 κιλά και 828 λίτρα.

31/05/2020 στη Βόρειο Ελλάδα, δέσμευση σε 1.041,5 κιλά και 143 λίτρα

2024 συνολική δέσμευση σε 3.000 κιλά και 1000 λίτρα

05/2025 Κιλκίς δέσμευση 1.098 κιλά και 336 λίτρα

08/2025 Θεσσαλία δέσμευση 1000 L (ΕΣΥΦ)

Ένα μεγάλο θέμα που προκύπτει με τις δεσμεύσεις αυτές είναι η περεταίρω διαχείριση των αποθεμάτων και η ασφαλής καταστροφή τους το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί συντονισμένα καθώς οι ποσότητες ολοένα και αυξάνονται.

Κεφάλαιο 6 :Συμπερασματικές προτάσεις για τον περιορισμό του φαινομένου

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι από την παραπάνω μελέτη περίπτωσης βρίσκουμε όλα εκείνα τα στοιχεία που περιγράφουν τη συμβιωτική σχέση μεταξύ νόμιμης και παράνομης οικονομίας. Σύμφωνα με την έννοια που έχει περιγραφεί στην αρχή του παρόντος πονήματος και στους επιστημονικούς ορισμούς που έχουν αποδοθεί στο οργανωμένο έγκλημα αποδεικνύεται αρχικά ότι το εμπόριο των παράνομων φυτοπροστατευτικών προϊόντων δραστηριοποιείται σε μια οικονομική και επιχειρηματική αγορά, εκμεταλλευόμενη ευκαιρίες και καταλήγει να διαπράττει πολλών μορφών αδικήματα κατά του περιβάλλοντος, της υγείας των αγροτών, των καταναλωτών, των νόμιμων επιχειρήσεων και των αρμόδιων αρχών.

Μεγάλο πλεονέκτημα αυτών που ασχολούνται με αυτού του είδους τη δράση είναι η ευελιξία με την οποία τα δίκτυα των σχέσεων αυτά και οι ομάδες ανταποκρίνονται στις πολιτικές, οικονομικές και νομοθετικές αλλαγές που συντελούνται στον τομέα του παράνομου εμπορίου φυτοπροστατευτικών προϊόντων όπως την εναλλαγή του τόπου δράσης όπως φαίνεται ότι έγινε στην περίπτωση του πολέμου στην Ουκρανία.

Επίσης βλέπουμε ξεκάθαρα το διεθνικό χαρακτήρα του εγκλήματος αυτού μιας και όπως αποδείχτηκε στο δεύτερο μέρος της εργασίας εμπλέκονται πάρα πολλές χώρες στη διακίνηση. Επίσης, γίνεται σαφές ότι η δομή που ακολουθείται ξεφεύγει από τα πρότυπα των παραδοσιακών μορφών ιεραρχίας των εγκληματικών ομάδων και αποτελεί ένα δίκτυο σχέσεων με πιο χαλαρή σύνδεση που εκμεταλλεύονται τις όποιες ευκαιρίες παρουσιάζονται. (UNICRI, 2016, σελ. 9) Αυτό συμβαίνει για παράδειγμα ακόμη και στο στάδιο της ανεύρεσης τελικών παραληπτών που θα συνεργαστούν.

Τα εγκληματικά δίκτυα χρειάζονται και χρησιμοποιούν τη διαφθορά προκειμένου να υπεκφεύγουν τους ρυθμιστικούς κανόνες και τους κρατικούς ελέγχους κατά την παραγωγή και διακίνηση. Η απόκρυψη του φορτίου, οι ψευδείς δηλώσεις και τα πλαστά έγγραφα είναι η πρακτική που τηρείται προς αυτή την κατεύθυνση. Η διάβρωση της νόμιμης οικονομίας είναι αποτέλεσμα της χρήσης παράνομων σκευασμάτων που είναι ιδιαιτέρως πιο φθηνά από τα νόμιμα. Όπως είναι φυσικό δημιουργούν συνθήκες

απορρύθμισης του ελεύθερου ανταγωνισμού και οδηγούν και άλλους σε παράνομες πρακτικές ενώ λειτουργούσαν νόμιμα έως τώρα.

Είναι γεγονός ότι το οργανωμένο έγκλημα απαντά για να καλύψει τη ζήτηση ενός νόμιμου προϊόντος σε πιο φθηνές τιμές αγοράς. Εξαιτίας της πολυδάπανης εργασίας που έχουν να επιτελέσουν οι αγρότες, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και έξαρσης της ακρίβειας, αναζητούν τη φθηνότερη λύση και αναλαμβάνουν την ευθύνη της παραβατικής και παράνομης τους προκειμένου να επιβιώσουν οικονομικά και να μην χάσουν το status τους.

Επίσης, βασικό στοιχείο είναι και η ανάγκη για ξέπλυμα μαύρου χρήματος που γίνεται προκειμένου να διαχειριστούν τα μεγάλα χρηματικά ποσά που αποκτώνται από το παράνομο εμπόριο. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει ανάγκη για να καλυφθούν τυχόν υποχρεώσεις για παράπλευρες απώλειες, όπως θα ήταν αν γινόταν διακίνηση ενός παράνομου προϊόντος, Για παράδειγμα στη διακίνηση ενός παράνομου προϊόντος όπως τα ναρκωτικά υπάρχει έντονος ο φόβος της αποκάλυψης της εγκληματικής δράσης και στους συμμετέχοντες υπάρχει και μεγάλη η ανάγκη να χρησιμοποιήσουν μέρος των παράνομων κερδών προκειμένου να καλύψουν τις υποχρεώσεις σε επιπλέον κινήσεις απόκρυψης γεγονότων, πληρωμές σε δικηγόρους και άλλους επαγγελματίες ακόμη και πληρωμές για εκμετάλλευση της διαφθοράς και άλλων ευκαιριών.

Στην περίπτωση του παράνομου εμπορίου φυτοπροστατευτικών προϊόντων οι ποινές και οι οικονομικές επιπτώσεις σε περίπτωση εντοπισμού και συλλήψεων δεν είναι υψηλές. Έτσι όπως και σε όλες τις περιπτώσεις λαθρεμπορίου αυτό που συνήθως ακολουθεί με τα παράνομα έσοδα είναι η χρηματοδότηση νόμιμων επιχειρήσεων που θα χρησιμοποιηθούν ως βιτρίνα και θα δυναμώσουν τη θέση των εγκληματικών οργανώσεων μέσα στη νόμιμη οικονομία.

Η συμβίωση αναγνωρίζεται κυρίως στην προσπάθεια να εισαχθούν τα προϊόντα στη νόμιμη εφοδιαστική αλυσίδα και να φτάσουν στους τελικούς καταναλωτές. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι εισάγονται παράνομα πρώτες ύλες και τυποποιούνται και συσκευάζονται σε νόμιμες επιχειρήσεις και συσκευαστήρια.

Η δράση αυτή της παράνομης παραγωγής φτάνει μέχρι και του σημείου να βλέπουμε κατασκευαστές που έχουν την έδρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προωθούν και να εξάγουν τα απαγορευμένα από την ένωση σκευάσματα σε υπανάπτυκτες τρίτες χώρες όπου δεν

είναι απαγορευμένα με το πρόσχημα της βοήθειας υπό το πρίσμα του επισιτισμού που ακόμη υπάρχει στις χώρες αυτές. (European Parliament, 2021, σελ.30)

Και αν δεν είναι αυτό απόδειξη της συμβιωτική σχέση μεταξύ νόμιμης και παράνομης οικονομίας, δε θα μπορούσε κατι άλλο να παρουσιαστεί για να το αποδείξει περισσότερο.

Τα μέτρα πρόληψης και αντίδρασης ενάντια στο φαινόμενο αυτό της παράνομης δράσης διακρίνονται σε κάποιες επιμέρους κατευθύνσεις. Καταρχήν θα πρέπει να υπάρξει ευαισθητοποίηση των αρμόδιων κρατικών φορέων και αρχών που είναι επιφορτισμένοι με την τήρηση και την επιβολή του νόμου στον τομέα αυτό. Αρμόδιοι φορείς και υπάλληλοι σε θέσεις κλειδιά στην αστυνομία, στη δικαιοσύνη, στην τελωνειακή υπηρεσία και στα συναρμόδια υπουργεία θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι πάνω στο ζήτημα αυτό.

Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει ενιαίος κεντρικός συντονισμός μεταξύ των παραπάνω υπηρεσιών και των ρυθμίσεων και οδηγιών που εκδίδει η καθεμιά υπηρεσία, λόγω του ότι εμπλέκονται οι αρμοδιότητες σε βαθμό που καθιστούν τη διοίκηση αναποτελεσματική να αντιμετωπίσει ένα τέτοιο φαινόμενο με πολλαπλές διαστάσεις και πλοκάμια μέσα στη νόμιμη οικονομία. Παράλληλα, θα πρέπει να είναι ενημερωμένοι και ιδιωτικοί φορείς και το συναλλασσόμενο κοινό με υψηλό αίσθημα δέσμευσης και συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο.

Από τη μεριά του κανονιστικού πλαισίου θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για την εναρμόνισή του ανάμεσα στα κράτη, από οργανισμούς παγκόσμιας εμβέλειας. Διαφορετική αντιμετώπιση στα διάφορα κράτη είναι μια συνθήκη που δημιουργεί από μόνη της την ευκαιρία να γίνει εκμετάλλευση της προνομιακής και συμφέρουσας ρύθμισης προς προσπορισμό οφέλους και υπάρχει ροπή για σύσταση εγκληματικών ομάδων, προκειμένου να γίνει αυτή η εκμετάλλευση.

Η προστασία και ισχυροποίηση της εφοδιαστικής αλυσίδας έναντι των παράνομων εισβολών θα μπορούσε να είναι μία από τις λύσεις του προβλήματος κάτι που θα μπορούσε να ενισχυθεί από τις νέες τεχνολογίες στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας και της διαχείρισης δεδομένων. Για παράδειγμα η τεχνολογία του blockchain θεωρείται ότι βελτιώνει την ιχνηλασιμότητα σε πολύπλοκες εφοδιαστικές αλυσίδες όπως είναι ο αγροδιατροφικός τομέας καθώς αμφισβητείται ο παραδοσιακός τρόπος ελέγχου του εμπορίου. Σύμφωνα με την παραπάνω πρακτική blockchain υπάρχει η δυνατότητα

παρακολούθησης περιουσιακών στοιχείων και εμπορικών πληροφοριών που μειώνουν το κόστος συναλλαγών και παρακολούθησης πληροφοριών μεταξύ πολλαπλών ενδιαφερόμενων μερών. Ισχυρές είναι και οι τεχνολογίες ανάλυσης μεγάλων δεδομένων και της ΑΙ τεχνητής νοημοσύνης που μπορούν να εφαρμοστούν στην κατεύθυνση αυτή. (OECD, 2020, σελ. 18)

Η διαφάνεια, η λογοδοσία και η ευαισθητοποίηση στα θέματα ελέγχων και παρακολούθησης των μεταφορικών επιχειρήσεων των ναυτιλιακών εταιρειών των εμπορευματοκιβωτίων (κοντέινερ) και άλλων στοιχείων μπορούν να ενισχύσουν την άμυνα της νόμιμης διακίνησης των εμπορευμάτων. Οι εσωτερικοί έλεγχοι των εταιρειών για ελέγχους σε όλα τα στάδια της κυκλοφορίας από την παραγωγή έως την διακίνηση. Με νέα τεχνολογικά συστήματα μπορεί να παρατηρηθεί η συμμόρφωση με τους κανονισμούς και να ενισχυθεί.

Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκεται και η ανάγκη για γνωριμία των οικονομικών φορέων που συναλλάσσονται. Μια σύγχρονη στρατηγική εντοπισμού και αξιολόγησης των κινδύνων του τομέα αυτού, θα μπορούσε να δώσει μια πιο ισχυρή απάντηση, καθώς το φαινόμενο παρουσιάζεται πολυποίκιλο και μάλιστα είναι εξαπλωμένο σε πολλές χώρες με διαφορετική γεωγραφική θέση και ισχύ.

Πολύ σημαντικός παράγοντας είναι η παρακολούθηση και ο έλεγχος των χρηματικών ροών, καθώς τα ποσά που διακινούνται είναι μεγάλα και υπάρχει η ανάγκη από τα εγκληματικά δίκτυα να βρεθεί τρόπος για να γίνει το ξέπλυμα και να περάσουν στη νόμιμη οικονομία. Τέλος και ίσως καθοριστικής σημασίας είναι και η ευαισθητοποίηση των αγροτών ως τελικών αγοραστών, οι οποίοι θα πρέπει να αντιληφθούν τους σοβαρούς κινδύνους που διακυβεύονται (UNICRI, 2016, σελ. 47- 55)

Για να μπορέσουν να ισχυροποιηθούν όλα τα παραπάνω μια από τις βασικές προϋποθέσεις είναι η διακυβέρνηση του δημόσιου τομέα να διασφαλίζει την εμπιστοσύνη και την αποτελεσματικότητα στις δημοκρατικές κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, στο ζήτημα της διαφθοράς και της απάτης σημαντικό ρόλο παίζει μια διακυβέρνηση που διακατέχεται από τη διαφάνεια και τη λογοδοσία κάτι που μπορεί να ενισχυθεί με τη βοήθεια νέων τεχνολογικών προκλήσεων όπως είναι η τεχνολογία Fintech στον χρηματοοικονομικό χώρο που μπορεί να προσδώσει διευρυμένη αυτοματοποίηση και ψηφιακή επαλήθευση της ταυτότητας των οικονομικών συναλλαγών. Αυτό με τη σειρά του θα δώσει τη

δυνατότητα αυξημένη ιχνηλασιμότητα και εντοπισμό της ροής του χρήματος. Ταυτόχρονα στην άλλη πλευρά έχουμε την τεχνολογία Blockchain που δίνει τη δυνατότητα αποκεντρωμένης καταγραφής δεδομένων μεγάλου μεγέθους με διαχείριση ψηφιακής ταυτότητας σε πλήθος καθημερινών συναλλαγών και επαγγελματικών πεδίων, όπως είναι η ισχυροποίηση της εφοδιαστικής αλυσίδας που ενδιαφέρει στην προκειμένη περίπτωση. (Pappa et al., 2024) Το θετικό αποτύπωμα όλων των παραπάνω θα είναι και αυτό που μπορεί να ελαχιστοποιήσει την εξάπλωση του φαινομένου προς την κατεύθυνση του ευρύτερου κοινωνικού συμφέροντος.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αλεξιάδης, Στ. (2004). *Εγκληματολογία. (Δ' Έκδοση).* (σελ.216). Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Αντωνόπουλος, Γ. & Παπανικολάου Γ. (2016). *Καπιταλισμός Χωρίς Άδεια: η ελληνική περίπτωση.* Σε Τιμητικός τόμος για το Νέστορα Κουράκη (σελ.955-976). Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Αντωνόπουλος, Γ. & Hall, S. (2019). «*Νόμιμες Επιχειρήσεις και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης*» στο: Σ. Βιδάλη, Ν. Κουλούρης, Χ. Παπαχαραλάμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα.* Αθήνα: Ε.Α.Π.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). *Λευκά Κολάρα & Οικονομικό Έγκλημα.* Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2019). «*Η αντεγκληματική πολιτική για το ζέπλυμα «βρόμικου» χρήματος ως λανθάνουσα οικονομική διακυβέρνηση* » στο: Σ. Βιδάλη, Ν.Κ. Κουλούρης, Χ. Παπαχαραλάμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα.* Αθήνα: Ε.Α.Π.

Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). «*Πολιτική Διαφθορά και χρηματοδότηση των Πολιτικών Κομμάτων στην Ελλάδα*» στο: Σ. Βιδάλη, Ν.Κ. Κουλούρης, Χ. Παπαχαραλάμπους, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα.* Αθήνα: Ε.Α.Π.

Ελληνική Αστυνομία. (2021). *Έκθεση για το Σοβαρό & Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2021.*

Ελληνική Αστυνομία. (2024). *Έκθεση για το Σοβαρό & Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2024.*

Κουράκης, Ν. (2000). *Το οργανωμένο έγκλημα. Φαινομενολογία του προβλήματος και δυνατότητες αντιμετώπισής του στην Ελλάδα,* στο έργο: «Πρακτικά του 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου» της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, Κομοτηνή 23 - 25.10.1998. (σελ. 173) Αθήνα: Π. Ν. Σάκκουλας.

Λίβος, Ν. (2007). *Οργανωμένο Έγκλημα και Ειδικές Ανακριτικές Πράξεις* , Τόμος Ι: Δογματική του οργανωμένου εγκλήματος, Τεύχος α': Ο εγκληματολογικό-δογματικός φαινότυπος του οργανωμένου εγκλήματος, σειρά Δίκαιο και Οικονομία, εκδ. Π.Ν. (σελ.226), Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Μπιζιλέκης, Ν. (2010). « *Η διαφθορά ως Νομικό και Πολιτικό Πρόβλημα*» Στο Πιτσελά, Αγγ (επ.) *Εγκληματολογικές Αναζητήσεις: Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη- Criminology:Searching for Answers .Essays in Honor of Professor Stergios Alexiadis.* (σελ. 595-628). Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα

Ορφανός, Σ.(2021). *Οργανωμένο Έγκλημα Άρθρο 187 Π.Κ.* (σελ.126). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Παπαχαλαράμπος, Χ. (1998). Εννοιολόγηση του οργανωμένου εγκλήματος- Διεθνής νομοθέτηση- Στάση Ελληνικής Έννομης Τάξης, Τεύχος 7/1998. (σελ. 68). Αθήνα: Ποινική Δικαιοσύνη.

Ράικος, Δ.Γ. (2006). *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά.* (σελ. 94). Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ριζάβα, Φ. (2011). *Οργανωμένο έγκλημα* (Δημοσιευμένη διδακτορική διατριβή).(σελ. 135,136). Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σταμούλη, Ε. (2018) *Ποινική δικαιοσύνη και εξουσίες. Το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος. Εξουσίες. επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος.* Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου.

Σταμούλη, Ε. (2019). «*Οργανωμένο έγκλημα, Παράνομες Αγορές και Διαφθορά στην Ελλάδα*» στο: Σ. Βιδάλη, Ν.Κ. Κουλούρης, Χ. Παπαχαλαράμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα.* Αθήνα: Ε.Α.Π.

Συμεωνίδου- Καστανίδου, Ε. (2006). *Για ένα νέο ορισμό του οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.* ΝΣΤ/2006. (σελ. 868). Ποινικά Χρονικά.

Χλούπης, Γ. (2019). «*Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος*» στο: Σ. Βιδάλη, Ν.Κ. Κουλούρης, Χ. Παπαχαλαράμπος, *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα.* (σελ. 281,282). Αθήνα: Ε.Α.Π.

Χλούπης, Γ. (2020). *Το άρθρο 187 Π.Κ. «Οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης».* Τεύχος 6-2020. Αθήνα: Ποινική Δικαιοσύνη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bezlov T., Gounev P. (2012). *Corruption and Organized Crime in Europe*, chapter 3: Organized crime, Corruption and Public Bodies. London: Routledge.

Cressey, R. D. (2008). *Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*.(σελ.162). New Jersey: Transactions Publishers.

Chambliss,W.J. (2006). *On The Symbiosis Between Criminal Law and Criminal Behavior*, Criminology , Volume 42 , Issue 2, First Published 7 March 2006

Chambliss, W. J. (2008). *On The Take*, Indianapolis: University Press, Bloomington & Indianapolis.

Fishel, M. F. (2009). *The Global Increase in Counterfeit Pesticides, Florida Cooperative Extension Service*, Institute of Food and Agricultural Sciences, University of Florida. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://journals.flvc.org/edis/article/view/117585/115646>

Gounev, P., Bezlov, T. (2010). *Examining The Links Between Organized crime and corruption*, Center for the Study of democracy. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από το https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/report_csd/_report_csd_en.pdf

Hirschfeld, K. (2015). *Gangster States, Organized Crime, Kleptocracy and Political Collapse*.(σελ.27). Hampshire: Palgrave Macmillan.

Palan, R. (2009). *History of tax havens*. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από το: www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/history-of-tax-havens

Paoli, L. (2014). *Organized crime*. New York: Oxford University Press.

Pappa, E., Kyriakogkonas P., Filos, J., Samara, An. And Georgiou, G. (2024) The contribution of Internal Audit Diamond Model in Preventing Fraud and Corruption, Chapter 6 in the Book: Business, Management and Economics: Research Progress, BP International (6), 83-98, <https://doi.org/10.9734/bpi/bmerp/v6/2546>, eBook ISBN: 978-93-48119-33-9

Pappa, E., Georgitseas, P., Tantis, G., & Georgiou, G. (2025). Fraud Risks and Corruption in Public Organizations: Rethinking Governance through Fintech. HAPSc Policy Briefs Series, 6(1).

Ruggiero, V. (2017). *Dirty Money on Financial Delinquency*. New York: Oxford University Press.

Savona, U. E. (2005). Responding to Money Laundering, International Perspectives, Amsterdam: Harwood Academic Publishers.

Sutherland, E. (1940). *White-Collar Criminality*, Source: Feb., 1940, Vol. 5, No. 2 American Sociological Review.

Sutherland, E. (1945). *Is "White Collar Crime" Crime?*, Source: Apr., 1945, Vol. 10, No. 2, 1944 Annual Meeting. Papers (Apr., 1945), pp. 132-139. American Sociological Review.

United nations Interregional crime and Justice Research Institute (UNICRI). (2016). *Illicit Pesticides Organized Crime and Supply Chain Integrity*. Torin. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://unicri.org/sites/default/files/2019-11/Illicit%20pesticides%2C%20organized%20crime%20and%20supply%20chain%20integrity.pdf>

Woodiwiss, M. (1990). *Organized Crime, USA: Changing Perceptions from Prohibition to the Present Day*, British Association for American Studies.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

CIBUM, (2024).website – food experts society. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://cibum.gr/nea/paranoma-kai-toxika-fytofarmaka-stin-eyropi-megali-epicheirisi-tis-europol/>

CIBUM, (2025). website – food experts society. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://cibum.gr/nea/ellada-mythika-ta-kerdi-apo-to-emporio-paranomou-fytofarmakon-kindynos-gia-ti-dimosia-ygeia/>

Definitions of Organized Crime (collected by Klaus von Lampe). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm>

Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών. (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από https://www.esdi.gr/wp-content/uploads/2026/04/gaki_2025-1.pdf

Ελληνικός Σύνδεσμος Φυτοπροστασίας. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://esyf.gr/what-are-illegal-pesticides/>

EUCRIM, European Law Forum: Prevention, Investigation, Prosecution. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://eucrim.eu/news/operation-silver-axe-vi-against-illegal-pesticides/>

EUIPO. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από <https://www.euipo.europa.eu/en/news/operation-silver-axe-viii-2-040-tons-of-fake-or-illegal-pesticides-seized>

Euobserver, (2020). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://euobserver.com/83638/the-perfect-crime-pesticides-low-risk-minimal-sanctions/>

European Parliament, (2010). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/report_csd/_report_csd_en.pdf

European Parliament, (2021). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653622/EXPO_STU\(2021\)653622_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/653622/EXPO_STU(2021)653622_EN.pdf)

EUROPOL, (2018). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/largest-ever-seizure-of-illegal-or-counterfeit-pesticides-in-europol-silver-axe-operation>

EUROPOL, (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/29-arrested-and-26-tonnes-of-illegal-plant-protection-products-seized-in-france-and-spain>

Federal Bureau of Investigation- FBI. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.fbi.gov/investigate/transnational-organized-crime>

INTERPOL. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.interpol.int/Crimes/Organized-crime>

Καθημερινή, (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.kathimerini.gr/investigations/562813534/oi-diadromes-ton-paranomou-fytofarmakon-apo-tin-kina-stin-ellada-meso-toyrkias-kai-voylgarias/>

Ναυτεμπορική, (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
<https://www.naftemporiki.gr/finance/economy/1979559/reuters-mastiga-ta-paranoma-fytofarmaka-eisvalloyn-apo-toyrkia-kai-voylgaria-sti-thessalia/>

Organization for Economic Co-operation and Development- OECD, (2020). New Digital Technologies to Tackle Trade in Illegal Pesticides. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/07/new-digital-technologies-to-tackle-trade-in-illegal-pesticides_d57682b9/9383b310-en.pdf

Organization for Economic Co-operation and Development- OECD, (2024). REPORT ON THE IMPLEMENTATION OF THE OECD RECOMMENDATION ON COUNTERING THE ILLEGAL TRADE OF PESTICIDES. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από

[https://one.oecd.org/document/C\(2024\)96/en/pdf](https://one.oecd.org/document/C(2024)96/en/pdf)

Organization for Economic Co-operation and Development- OECD / European Union Intellectual Property Office - EUIPO (2025). Mapping Global Trade in Fakes 2025: Global Trends and Enforcement Challenges, Illicit Trade, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/94d3b29f-en>

Reuters, (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από

<https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/europes-illegal-pesticide-trade-surges-farmers-cut-costs-2025-07-10/>

To Βήμα, (2025). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από

<https://www.tovima.gr/2025/07/10/society/paranoma-fytofarmaka-stin-ellada-ti-apokalyptei-to-reuters/>

United Nations Environmental Programme - UNEP, (2020). The Illegal Trade in Chemicals. Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από

<https://wedocs.unep.org/items/4f7cbf39-695c-4d85-894c-9a62b62ba99c>

United Nations Office on Drugs and Crime- UNODC, (2018). Ανακτήθηκε στις 06/05/2026 από

<https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-1/key-issues/defining-organized-crime.html>

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, (2026). Ανακτήθηκε στις 26/05/2026 από

<https://www.minagric.gr/for-farmer-2/crop-production/fytoprostasiamenu/fytoprostateytika-071124/elenxoifytoprostateytikonmenu/525-ethniko-sxe-drashs/1590-sxedio-drashs-gevrigikon-farmakon-gr>

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.